

Pengevirke 1

TIDSSKRIFT

FOR NY BANKKULTUR

2005

MARTS

World Economic Forum
World Social Forum
World Spirit Forum

Økonomi
– lokalt og globalt

Pengevirke 1-2005

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail
merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider
www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer
4 gange om året
Næste gang 22. juni 2005
Oplag: 8.250

Frist
for bidrag til næste nummer er
13. maj 2005

Danske indlæg
sendes til Merkur
Vejgaard Møllevej 3, Boks 2039
DK-9100 Aalborg
0045 9810 1835

Norske indlæg
sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
0047 2299 5199

Redaktionsgruppen består af
Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk
Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Tryk på: RePrint FSC

Tema denne gang
Økonomi – lokalt og globalt

Tema for kommende numre
2/2005 landbrug, energi, vand m.m.
i globalt perspektiv
3/2005 det sociale aspekt i globalt perspektiv
4/2005 de ni muser i kunsten
– og hvordan de udtrykker sig i dag

Pris for 2005: Kr. 150,- Benyt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

Forsidefotos
Fotografer: Lars Bohn, Attac
og Jens Kanstrup, Nepenthes.

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i
bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende for-
fattere selv ansvarlige for.
Der er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens
synspunkter.

Mindst 17,5 %

af fibrene benyttet under fremstillingen af
dette papir stammer fra velforvaltede skove,
der individuelt er certificeret ifølge reglerne
fra Forest Stewardship Council. 50 % af
papiret stammer fra genbrug af papir.

CERTIFIED BY SMARTWOOD · SW-COC-717
FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I n d h o l d

3	USA's rolle i den globale økonomi	af Anders Lundkvist
8	En annen verden er mulig	av Borgny og Svein Berglund
10	Skinmakeren fra Kabul	av Unni Beate Sekkesæter
11	Nye mål for fattigdomsbekæmpelse	af Niels Johan Juhl-Nielsen
11	Ulike økonomiske styreformere	
12	Etiske banker (internationalt)	af Lars Pehrson
14	De nordiske bankinitiativer	
16	Samtaler i katakombene	av Arne Øgaard.
17	Årsrapport 2004	
17	Culturas gavefond	av Christine Bakke
21	Mikrokreditens år	
22	Bæredygtig Verdenshandel	af Henrik Platz
24	Opsparing hjælper Ngo'ernes arbejde	
26	ØkoPomorka	av Toril Mentzoni
28	Aktuelle BØGER	
30	The World Spirit forum 2005	af Cornelius Pietzner
27	SmåNytt	
32	Annoncer	

Økonomi – lokalt og globalt

I de internationale fora, hvor fælles globale anliggender bliver drøftet er der uenighed om hvilket problemkompleks, der er vigtigst: fattigdom eller sikkerhed (se side 11).

På samme tid oplever vi en vældig motivation hos verdens rige lande til at udbrede begreber som demokrati og frihed. Især til områder præget af konflikt og social uro.

Det sker samtidig med at balancen i de rige samfund forskubbes væk fra demokratisk, parlamentarisk indflydelse over til større og større indflydelse fra erhvervsinteresser. Mens de rige lande i international sammenhæng repræsenterer de største økonomiske (erhvervs) interesser i verden så frigør erhvervsvirksomheder sig mere og mere fra bindinger til enkeltstater. Økonomien gør sig fri af geografi og national lovgivning.

Gamle begreber som demokrati, frihed og social retfærdighed lever videre i vores livsanskuelse og verdensopfattelser men i et mismask af politiske traditioner, tidssvarende teoretiske forklaringsmodeller og uden at blive realiseret i samfundets strukturer på en konstruktiv måde.

Vi oplever hvordan frihed og privatisering søges realiseret i den samfundsmæssige økonomi. Men økonomisk aktivitet kan ikke være et privat anliggende da den i meget høj grad påvirker og bestemmes af eksisterende levevilkår – lokalt og globalt. Økonomien (erhvervs livet) har i det lys som hovedopgave at virke til gavn for helheden. Demokratiets opgave er at opstille rimelige rammer og vilkår for dette erhvervs liv af hensyn til fælles ressourcer, fælles miljø og fælles menneskelige interesser og rettigheder.

Med til forvirringen hører de modstridende forklaringsmodeller på økonomiske fænomener. Det er i dag vanskeligt at gennemskue om der virkelig findes objektive mekanismer bag ØKONOMI-EN eller om økonomi og økonomisk adfærd alene udspringer af subjektive, sociale fænomener.

Økonomisk videnskab påberåber sig objektivitet – mens der i den daglige pressedækning af økonomi ofte optræder ord som "nervøst marked", "skuffende nøgletal" og "forventninger til udviklingen" – udprægede psykiske termer.

Samtidig kan vi iagttage hvordan verdens førende økonomiske magt, USA, med sin nuværende regering fører en politik, der ikke umiddelbart svarer til de økonomiske lærebøger og på ingen måde burde vække tillid i omverdenen: underskud på betalingsbalancen og på statsbudgettet kombineret med skattelettelser og øgede militæruddgifter. Hvordan dette alligevel kan bære bliver belyst i en indledende artikel i dette blad. (se side 3-7)

I kommende numre vil vi forsøge at formidle overblik eller give helhedsbetragtninger over nogle andre aktuelle problemstillinger såsom, fødevarerproduktion, energiforbrug og –forsyning, vandforbrug og –ressourcer samt i et senere nummer belyse sociale fænomener omkring arbejde, privatliv og samfundsindretning i globalt perspektiv. God læselyst.

Red.

I denne artikel vil jeg prøve at forklare for ikke-økonomer, hvilke økonomiske problemer USA har. Og hvilke problemer omverdenen har med USA's økonomi.

USA's rolle i den globale økonomi

Af Anders Lundkvist

Hvis du skylder banken 100.000 kroner, har du et problem. Hvis du skylder banken 10 millioner kroner, har banken et problem.

USA's underskud

USA har i mange år haft underskud i forhold til udlandet, fordi man har importeret for større beløb, end man har eksporteret. Men det underskud er eksploderet under Bush, således at det nu er omkring \$600 milliarder (mia). Det svarer til op mod seks procent af bruttonationalproduktet (BNP). Så stor en del af den amerikanske velstand finansieres af os andre; ikke mærkeligt at de amerikanske vækstrater ligger over EU's.

Vi kan udtrykke dette på en lidt anden måde. Af et lands nationalindkomst (eller nationalprodukt, - det er det samme) bruges det meste til umiddelbart forbrug, mens resten (typisk 15-20 procent) spares op. Ideen er, at denne opsparing skal investeres i ny produktion, der så kan give forbrug i fremtiden. Men amerikanerne sparer stort set ikke op; opsparingskvoten ligger omkring en procent. Derfor må de amerikanske investeringer dækkes af udlandets opsparing, som så overføres til USA, så amerikanerne har penge til at investere.

Kapitaloverførslen antager tre former. Der er for det første de egentlige lån, som staten eller private aktører (især store selskaber) optager i udlandet; det sker først og fremmest ved at amerikanerne sælger stats- og selskabsobligationer. For det andet køb af aktier i Wall Street; disse udenlandske investeringer har i høj grad været med til at holde de amerikanske aktiekurser oppe. Og for det tredje har vi de produktive investeringer i USA (kaldet 'direkte udenlandske investeringer'), hvor udenlandske virksomheder køber amerikanske eller grundlægger nye virksomheder på amerikansk jord (især datterselskaber af multinationale selskaber). Det er naturligvis tre meget forskellige aktiviteter, men i USA's regnskab med udlandet har de samme effekt, nemlig at fylde huller i handelsbalancen op.

Hvis en families indtægter ikke kan dække udgifterne, eller hvis en virksomhed har større omkostninger til løn, rente osv. end indtægter fra salg, må familien/virksomheden låne. Det samme gælder et land: Det må låne, altså tiltrække kapital, så underskuddet dækkes.

Hvis en familie eller en virksomhed år ud og år ind kører med stort og stigende underskud, kommer der problemer med at optage nye lån. Banken vil smække kassen i. Og hvis det er en stor virksomhed, der finansierer sine underskud ved at udstede og sælge obligationer, vil den opleve, at få vil købe disse tvivlsomme papirer; kursen vil falde, hvilket er det samme som, at virksomheden skal betale en meget høj rente for at låne. Det skyldes, at kreditorerne begynder at betvivle familiens eller virksomhedens evne til at betale lånene tilbage. Kreditværdigheden falder, og for at undgå fallit må familie eller virksomhed skære drastisk ned på udgifterne, altså søge at eliminere underskuddet.

Tilsvarende med et land

Der er ikke noget galt eller mærkeligt i at et land har underskud i en særlig situation (måske fordi olieprisen og dermed importudgifterne pludselig stiger) eller i nogle få år. Men hvis underskuddet bider sig fast, og især hvis det viser stigende tendens, får landet problemer med at tiltrække den kapital, der skal dække underskuddet. Siden 1980 har en lang række fattige lande, især i Latinamerika og Afrika, haft så store underskud, at de har svært ved at låne i den rige verden; fx er deres obligationer stort set usælgelige på verdensmarkedet. Kreditorerne - bl.a. private banker og den Internationale Valutafond (IMF) - har krævet, at regeringerne skærer ned på udgifterne ('strukturtilpasningsreformer'), på samme måde som en bank kan gøre et nyt lån betinget af, at en familie spænder livremmen ind.

Der er ikke noget ejendommeligt i at fattige lande har brug for lån

Det er lidt mere mærkeligt, at verdens rigeste land - USA - efterhånden har oparbejdet en gæld, der er på samme niveau som de fattige landes samlede gæld! Hvorfor kan et rigt land ikke få økonomien til at løbe rundt? Hvorfor deler det ikke ud af sin rigdom ved at udlåne til de fattige lande?

Faktisk er det i strid med gængs økonomisk teori, at der flyder kapital til et rigt land, der i forvejen har masser af kapital. For ligesom et stort udbud af tomater giver en lav tomatpris, skulle rigelighed af kapital betyde at afkastet (renten eller profittaten) bliver lille; derfor skulle det ikke være attraktivt at investere i USA. Det er da også rigtigt, at udlandet ikke har fået så meget ud af sine amerikan-

ske investeringer (hvilket fra USA's vinkel er særdeles fordelagtigt, for det betyder, at det har været billigt at låne). Når USA alligevel har kunnet tiltrække kapital hænger det sammen med, at landet og dets valuta – dollaren – har været anset som noget af det sikreste i denne verden. Således var der en omfattende 'flugt til sikkerhed', dvs. til USA, i forbindelse med den Østasiatiske krise i 1997-98, da Østasien og snart efter Rusland og Brasilien kom ud i økonomisk uvejr.

Men hvorfor er det så sikkert at låne til USA? Hvordan kan det være, at landet har haft så let ved at få afsat sine dollars og andre værdipapirer til udlandet? Hvorfor har de udenlandske kreditorer ikke smækket kassen i, sådan som de jævnligt gør, når fattige lande slås med en stor gæld?

Dollarens særstatus

USA's store og stigende underskud er en kendsgerning, men forskellige økonomer, politikere og kommentatorer fortolker denne kendsgerning meget forskelligt.

Det umiddelbare er vel at omverdenen – især EU, Japan og Kina – bliver udnyttet (eller lader sig udnytte) af USA i og med, at den betaler for 6% af de amerikanske udgifter (til fx Irak-krigen), uden at få meget til gengæld.

Amerikanerne skal selvfølgelig forrente gælden, men som nævnt er denne rente lav (mindre end EU-renten), ligesom profitraten på udlandets produktive investeringer i landet er dårlig. For fattige, gældsplagede lande er disse omkostninger ved at 'servicere gælden' en møllesten omkring halsen, fordi deres ringe kreditværdighed betyder, at de må betale en meget høj rente. Men det gælder altså ikke USA. På trods af landets tårnhøje nettogæld (gæld til udlandet minus udlandets gæld til USA), er det først for et par år siden at USA's renteudgifter plus reparering af profit til udenlandske investorer er blevet en anelse større end indtægterne på denne konto.

Det store spørgsmål er imidlertid, om USA nogen sinde agter at betale selve gælden tilbage, altså afdrage på den. Det er der ikke meget, der tyder på. Clinton-regeringen i 90'erne var ikke særlig bekymret over handelsunderskuddet og dermed den stigende gæld, og Bush-regeringen har stort set ignoreret problemet (hvis det er et problem). Den afgørende grund til, at gælden ikke indløses er imidlertid dollarens særstatus i det internationale finansielle system. Det skal vi nu se på.

Under det såkaldte Bretton Wood system fra 1945 til 1971 var de forskellige valutaer knyttet i et nogenlunde fast forhold til dollaren, som så på sin side var værdisikret gennem et fast bytteforhold til guld (\$35 = 1 ounce guld).

I slutningen af 60'erne havde USA – også dengang – underskud i forhold til udlandet. Verden blev oversvømmet af dollars, dels grundet udgifterne til Vietnam-krigen, dels fra den store amerikanske import (amerikanerne udbyder dollars for at betale for denne import). Det lagde et nedadgående pres på dollaren. Udlandet begyndte at tvivle på om dollaren i bogstavelig forstand var sin vægt værd i guld. Man frygtede at amerikanerne ville devaluere dollaren i forhold til guld, og derfor bad kreditorerne i stor stil USA om at indløse deres dollarpapirer med guld. Guld strømmede ud af USA. USA kunne selvfølgelig have løst problemet ved at eliminere underskuddet, - trække sig ud af Vietnam og sørge for at amerikanerne spændte livremmen ind og købte færre udenlandske varer. Men det ønskede man ikke i 1971. I stedet annullerede Nixon forpligtelsen til at indløse dollars med guld. Det betød at dollarens værdi faldt meget i forhold til guld, men det betød først og fremmest at hele det tidligere finansielle system brød sammen. Det havde ikke længere en fast basis i en realværdi som guld.

I det nye system, det vi lever under i dag, flyder hovedvalutaerne, dvs. kursforholdet mellem dollars, euro og yen bestemmes af markedet; andre lande hægter sig så på ('peg') en af disse hovedvalutaer (Danmark til euroen, Kina til dollaren). Men det betyder ikke, at de tre hovedvalutaer er ligestillet. Dollaren er en global supervaluta, og det er den af to grunde. For det første er den den dominerende reservevaluta, idet verdens centralbanker holder ca. 2/3 af deres reserver i form af dollars. Og for det andet prissættes olie og en række andre centrale handelsvarer i dollars, og de skal betales med dollars. De to ting hænger naturligvis sammen, for når centralbankerne foretrækker dollars er det fordi det er dette papir, der kan bruges som internationalt betalingsmiddel.

Dette system giver USA en meget stor økonomisk fordel, og det er den fordel, der er baggrunden for landets globale økonomiske magt. Ser vi på realøkonomien, målt ved bruttonationalproduktet, har USA ikke en tilsvarende særstilling i forhold til EU-landene og Japan/Kina.

Hugo Chaves, Venezuelas præsident holdt tale i Porto Alegre. Chaves har indledt jordreformer i Venezuela. I Brasilien venter de jordløse bønder stadig på at deres præsident, Lula, gør noget tilsvarende i deres land. Foto: Lars Bohn, Attac

Landets magt er altså finansielt baseret (det samme var iøvrigt tilfældet under den klassiske engelske imperialism fra 1870 til 1914: i denne periode mistede England realøkonomisk terræn i forhold til USA og Tyskland, men den globale økonomis tråde samledes i City, verdens finansielle centrum, og det gav magt).

Man kan udtrykke fordelene på denne måde: I Danmark har Nationalbanken/staten en fordel derved, at den er ene-udsteder af kroner. Staten kan i et vist omfang dække sine udgifter ved at Nationalbanken trykker sedler og betaler regningen ('i et vist omfang', for hvis seddelpressen kører for hurtigt mister kronen sin værdi). Formelt er den hundredekrone-seddel, jeg holder i hånden, et krav på Nationalbanken/staten, altså udtryk for at jeg har lånt staten penge. Men denne formelle statsgæld indløses jo aldrig. Denne offentlige fordel, der kaldes 'seignorage', sættes gerne til omkring 5% af BNP.

På globalt plan har USA en tilsvarende fordel, fordi landet er ene-udsteder af det dominerende globale betalingsmiddel. USA kan finansiere en pæn del af sine udgifter ved simpelthen at trykke dollars og betale med dem. Nogle af disse dollars bruger udlandet naturligvis til at købe amerikanske realværdier, især til at finansiere import fra USA, men en god del vender aldrig tilbage til USA, men bliver i omverdenen. De ophobes som reserver i verdens centralbanker eller de cirkulerer evigt som betalingsmiddel ved køb og salg af olie, hvede osv. på verdensmarkedet. Fx skal Danmark bruge dollars, når vi køber olie af Saudi Arabien, hvorefter Saudi Arabien bruger disse dollars til at købe hvede af Canada (eller beløbet indsættes måske på en dollar-konto i en europæisk bank). Disse dollars kommer aldrig i nærheden af de amerikanske kyster.

Hvis Danmark havde stort underskud i forhold til udlandet (det har vi ikke, tværtimod), kunne vi i første omgang finansiere det ved at betale ekstraimporten med kroner. Men udlandet kan ikke bruge disse kroner til meget andet end at købe danske varer eller danske virksomheder, så på et tidspunkt vil de udenlandske kreditorer banke på døren og forlange kronerne indløst med realværdier. Det er denne regel, der ikke gælder for USA.

Så længe dette system kører – men heller ikke længere – vil en stor del af USA's gæld aldrig blive indløst. Derfor kan man sige, at det egentlig ikke er gæld. Når udlandet betaler for 6% af amerikanernes forbrug og investeringer, er det snarere at ligne med den tribut, som provinserne i Romerriget betalte til Rom. Mekanismen er mere indviklet og vanskeligt gennemskuelig, men nettoresultatet er det samme.

Sådan er der nogle, der betragter det, men sagen kan også ses fra en anden synsvinkel. USA har især handelsunderskud med Kina og Østasien; disse lande eksporterer langt mere til USA end de importerer herfra. Det amerikanske marked er vitalt for disse økonomier, så derfor ser de meget nødt til USA bringer orden i sit hus ved at føre en politik, der på en eller anden måde reducerer importen. USA udbytter Kina (og den øvrige omverden) i kraft af sit finansielle hegemoni, men Kina har en interesse i at blive udbyttet!

Faktisk vender mange amerikanske kommentatorer sagen om: Skurken er ikke et udbytende USA, men Kina og andre lande, der eksporterer alt for meget til USA (fordi den kinesiske valuta og dermed de kinesiske varer siges at være alt for billige).

For nogle år siden havde denne mere USA-venlige tolkning en politisk overbygning. En strømning indenfor international politisk teori så det hegemoniske USA som en slags global politibetjent, der leverede et offentligt gode, nemlig ro og orden, til resten af verden. En sådan tjenesteydelse skal selvfølgelig aflønnes, og her var problemet, mente man, at aflønningen var for dårlig, hvilket indebar risikoen for at USA droppede jobbet. Den risiko er næppe akut i dag, og der synes altså heller ikke at være nogle problemer med 'lønningen'.

Er det amerikanske hegemoni stabilt?

Hvor længe endnu kan dette for USA så favorable system fortsætte? Vil omverdenen blive ved at finansiere den amerikanske økonomi? Vil vi blive ved med at låne til USA, dvs. købe amerikanske stats- og selskabsobligationer? Og vil vi blive ved med at holde Wall Street oppe ved at købe amerikanske aktier og virksomheder.

Noget tyder på, at udlandet er ved at miste tilliden. Dollarens værdi bestemmes bl.a. af handelsbalancen, og når udbudet af dollars fra den amerikanske import vokser meget stærkere end efterspørgslen efter dollars fra eksporten, ja, så falder dollarens værdi. For et par år siden var 1 euro = \$0,9, i dag er 1 euro = næsten \$1,3.

Når dollaren bliver mindre og mindre værd, og når intet tyder på at den amerikanske regering vil gøre noget ved dette (Kerry ville nok have været mere aktivistisk her), så er det klart at udenlandske investorer betænker sig på at købe dollars og andre amerikanske aktiver; de må jo forventes at blive mindre og mindre værd, målt i euro. Udenlandske centralbanker vil have tilsvarende betænkeligheder, når de overvejer om de skal øge deres dollar-reserver.

Indtil for nylig har der ikke været de store problemer. I første kvartal af 2004 var kapitaltilstrømningen faktisk 50% større end det amerikanske underskud. Men siden er kapitalinjektionen faldet måned for måned samtidig med, at handelsunderskuddet er steget måned for måned. I juli var underskuddet på \$54 mia (godt \$600 mia på årsbasis, hvilket svarer til de nævnte 6% af BNP), mens kapitaltilstrømningen (stadig netto) nu kun var en anelse højere (\$59 mia).

Nok så interessant er det, at det indtil nu har været de private investorer, der har fået kolde fødder. Fra juli til august blev deres bidrag næsten halveret, og når resultatet ikke udløste en katastrofe med total kollaps for dollaren, skyldes det, at de offentlige investorer (især asiatiske centralbanker) kompenserede ved at øge deres opkøb af amerikanske papirer (især statsobligationer), fra \$6 mia i juli til \$23 mia i august. (Tallene har jeg fra International Herald Tribune, 20/10 04).

Hvorfor dette mønster? Det skyldes, at de private kun har sig selv at tænke på, så derfor kan de nøjes med at reagere på det forventede dollar-fald ved at flygte fra denne valuta. Men offentlige 'spillere' må tænke bredere på deres lands ve og vel. Selv om det umiddelbart er en dårlig forretning køber de asiatiske centralbanker dollars (i form af amerikanske statsobligationer) for med denne dollar-efterspørgsel at forhindre dollaren i at falde for meget; for hvis dollaren bliver virkelig billig bliver deres egen valuta virkelig dyr, og så kan man ikke fortsætte med at sælge så meget til USA, hvilket vil true deres økonomiske vækst. Dette hensyn gælder især Japan, hvis Yen flyder i forhold til dollar. Kina kan umiddelbart være ligeglad,

fordi landets valuta (Yuan) er låst til dollaren, altså følger den ned. Men Kina har i længere tid været under et kraftigt amerikansk pres for at opskrive Yuan i forhold til dollar for at afskrække den kinesiske eksport til USA; og jo billigere dollaren bliver, jo større bliver dette pres.

Sagen er altså den, at USA af hensyn til sit underskud på handelsbalancen ønsker at dollaren skal falde endnu mere, så amerikanske varer kan blive billige og dermed konkurrencedygtige. For så vidt tager man altså underskuddet alvorligt, ikke ved at sanere den amerikanske økonomi (det gør ondt), men ved at lade dollaren falde (det gør kun ondt i udlandet, ikke mindst i EU). Så USA er kritisk overfor de udenlandske 'støtteopkøb', der holder dollarværdien oppe.

Spørgsmålet er, om USA fortsat kan tillade sig denne holdning, nu da der synes at være ved at opstå et akut problem med at få underskuddet dækket. Hvis asiaterne ikke i august i massivt omfang havde købt amerikanske papirer, ville USA ganske enkelt have manglet penge og dollaren ville være styrtdykket. Fint for konkurrenceevnen og dermed handelsbalancen, men mange i USA ville gå fallit, hvis de ikke længere kunne få kapital fra Europa og Asien, og det ville de selvfølgelig ikke hvis tilliden til alle dollar-værdier for alvor blev truet. Federal Reserve, dvs. den amerikanske centralbank, går ikke fallit, men især mange familier har lånt og lånt (i stedet for at spare op), især på basis af de opskruede huspriser. Det er meget sandsynligt at et kollaps i den amerikanske kreditværdighed vil starte med at ejendomsboblen brister. (Hvad har familien Jones' økonomiske problemer at gøre med USA's kreditværdighed i forhold til omverdenen?)

Hoveder og Hoveder

– en demokratisk kritik af det private samfund.

Af Anders Lundkvist. Frydenlund 2004. 3 bd, 1028 sider, 398 kr. ISBN 87 7887-195-6

Hovedtemaet for dette samfundsvidenskabelige værk er hvorvidt principperne i vores demokrati-forståelse kan forenes med de lovmæssigheder og holdninger, der ligger til grund for den herskende markedsøkonomi. Det er forfatterens synspunkt at der ikke eksisterer en fællesnævner, som gør at vi vil kunne praktisere "demokratisk markedsøkonomi". I stedet argumenteres for at indføre fællesseje og på den baggrund praktisere en demokratisk styret planøkonomi.

Svar: familien har typisk lån hos halvoffentlige realkreditinstitutioner, der i USA har de hyggelige navne Fanny Mae og Freddie Mac, og de har lånt i udlandet; begge er i øvrigt for tiden udsat for undersøgelse grundet korrupsion).

Det er naturligvis ikke så morsomt for Europa og Asien at være afhængig af dollaren. Det er ikke morsomt at være låst fast i et interessenmønster, hvor man kun kan bevare sin konkurrenceevne ved at foretage dårlige investeringer (købe amerikanske statsobligationer). Derfor har vi i de senere år, og især i den sidste tid, set nogle forsøg på at bryde dette mønster.

Den væsentligste begivenhed er her etableringen af euroen for nogle år siden.

Der var mange grunde til introduktionen af euroen, men en af disse var at etablere en global finansiell konkurrent til dollaren. Altså hørte de samme fordele som amerikanerne har af dollaren, ved at en større del af verdenshandelen afregnes i euro og ved at euroen kan blive en reservevaluta på lige fod med dollaren.

Den realøkonomiske baggrund er i orden. EU's økonomi – nationalprodukt – er større end USA's og det samme gælder EU's andel af verdenshandelen. Der er ikke meget, der tyder på, at den europæiske Centralbank har gjort noget væsentligt for at fremme sagen (den har været patetisk svag og passiv sammenlignet med Federal Reserve). Alligevel er sagen blevet fremmet:

1) Kina og Rusland er begyndt at 'diversificere' deres valutareserver, dvs. have flere euro i forhold til dollar.

2) Som den opmærksomme læser vil vide, er der olie i Mellemøsten, og olie handles traditionelt i dollars (dollarfaldet har derfor betydet at de voldsomme prisstigninger på olie ikke har ramt Europa så hårdt som USA). Saddam Hussein besluttede i år 2000 at sælge landets olie (i 'Food for oil' programmet) for euro i stedet for dollars. Nogen hævder, at det var den provokation, der besejlede hans skæbne; formentlig håbede han, at det ville gøre ham mere populær i Europa. Den beslutning omgjorde amerikanerne naturligvis et par måneder efter invasionen.

Videre er Iran begyndt at bede om euro som betaling for den olie, landet sælger til EU og Asien (jvf. herom William Clark: Why Iran is the Next Target: The Emerging Euro-denominated International Oil Market, 27/10 2004, www.globalresearch.ca.) Og ikke nok med det. Iran har annonceret, at det i begyndelsen af 2006 vil åbne en olie-børs i Teheran, hvor olie formentlig vil blive handlet i euro. I dag er der to olieborser, én i New York (NYMEX) og en anden i London (IPE); de er begge ejet og drevet af amerikanske multinationale selskaber og finanshuse, bl.a. BP og Morgan Stanley, og de handler begge olien i dollars. Da EU importerer mere olie fra OPEC end USA gør, og da EU køber 45% af Mellemøstens olie (i 2002), lyder det umiddelbart fornuftigt at handle olien i euro. Det vil være en indlysende fordel for EU, samtidig med at OPEC undgår at blive betalt i en dollar, der hele tiden synes at miste værdi. For et par år siden udtrykte en højtstående repræsentant for OPEC interesse for et sådant systemskifte, og Saudierne har udtrykt interesse for den nye olie-børs.

Men for USA lyder det mindre fornuftigt, hvilket iflg. ovennævnte Clark må betragtes som en væsentlig baggrund for det nuværende pres på Iran, der kun tilsyneladende handler om atomprogrammer; Clark argumenterer at Pentagon allerede er i fuld gang med at

Fra en workshop om G20 landene (alliance med bl.a. Brasilien, Indien og Kina). Sociale bevægelser fra Brasilien (MST), Indonesien og andre lande i syd kritiserer alliancen for at favorisere agroindustrien på bekostning af fattige bønder og social lighed. Foto: Lars Bohn, Attac

planlægge destabiliseringen af Iran (et egentligt angreb er formentlig udelukket, grundet problemerne i Irak).

3) Sidst, men vigtigst, det generelle, nemlig at omverdenens interesse for dollaren svækkes i takt med dollaren.

Men USA sætter sig naturligvis ikke passivt ned for blot at betragte et gradvist skift fra dollar til euro. Der er kampagnerne i Mellemøsten og Centralasien (der også er olieinteressant); forsyningen med olie er i sig selv en vigtig interesse, men dollar-hegemoniet er uligt vigtigere.

Desuden ser vi i disse år en tendens til at Mellemamerika og måske mere af Latinamerika dollariserer, efter diskret tilskyndelse fra Washington. Ecuador, El Salvador og Guatemala har allerede udskiftet den lokale valuta med dollars, hvilket betyder at landene har nedlagt deres penge- og valutapolitik og overladt disse områder til Federal Reserve. I andre lande fungerer dollaren på lige fod med den lokale valuta.

Så USA opruster finansielt.

Politisk-militært og finansielt hegemoni

Alt dette betyder selvfølgelig ikke, at vi kan afskrive det nuværende dollar-hegemoni.

Måske lykkes det USA at få politisk og økonomisk kontrol med Mellemøsten. Måske udvides NAFTA til en frihandelszone for hele Latinamerika (om end det for tiden er helt usandsynligt at Argentina – der forud for krisen var de facto dollariseret – og Brasilien skulle gå med hertil), som et første skridt til generel dollarisering. Måske går den europæiske økonomi i sort (det ser skidt ud for tiden, især i Tyskland), mens den amerikanske kommer ud af dødvandet (opsvin-

get er blevet annonceret utallige gange, nu sidst efter gode beskæftigelsestal). Men som landet ligger er dollar-hegemoniet ikke stabilt. Det er under pres.

Globalisering leder tanken hen på kloden eller 'globen', og da den er rund har den intet centrum. Men den virkelige klode har et magtcenter, og det er USA. Det gælder politisk-militært, og det gælder finansielt (dollarens særstilling); det gælder kun i mindre grad real-økonomisk. En sådan struktur hedder 'unilateralisme' eller 'hegemoni'.

Forholdet mellem den politisk-militære og den finansielle unilateralisme er dialektisk. På den ene side er den amerikanske enegang kun mulig, fordi dollaren kan finansiere den, dvs. fordi vi andre er med til at finansiere den; den magtfulde

dollar er forudsætning for kanonen. På den anden side er en 'aktiv' udenrigspolitik nødvendig for at redde den truede super-valuta; den svage dollar er forudsætningen for, at kanonen bruges.

PS. Siden artiklen blev skrevet i november 2004 er dollaren faldet yderligere og det amerikanske underskud øget. I februar meldte Syd Korea at landet vil nedbringe den andel af reserverne, som holdes i dollars.

Artiklen har været bragt på www.kritiskdebat.dk

Anders Lundkvist Ekstern lektor ved Aalborg Universitet.

Har udgivet bl.a. Kritik af privatarbejdet. 1.del: Simpel vareproduktion, Forlaget GMT 1981.

De Usynlige Hænder. Grundproblemer i økonomiteorien, Forlaget Hovedland 1995.

De Riges Samfund. Nyliberalismen i globaliseringens epoke, Forlaget Hovedland 2001.

Hoveder og Høveder. En demokratisk kritik af det private samfund. Bind 1: Privatejendom og markedsøkonomi. Bind 2: Kapitalisme. Bind 3: Demokrati og økonomisk demokrati, Forlaget Frydenlund 2004.

En annen verden er mulig

Inntrykk og refleksjoner fra World Social Forum (WSF) i Porto Alegre

v/Borgny og Svein Berglund

Porto Alegre er hovedstaden i den sydlige delen av Brasil. Størrelsen er overkommelig – ca 1,3 mill. innbyggere. Byen ga et moderne inntrykk med mange store – og til dels uskjønne – betonghus, som var vokset over hodet på det opprinnelige portugisisk pregede bybildet. Stevneområdet lå i byen i et park- og friluftsområde.

Stort mangfold, men mangel på samlende initiativer

Tidligere lignende konferanser har vært preget av store appeller og initiativer som kunne forene mange forskjellige mennesker. Denne konferansen hadde ikke preg av dette. Tusenvis av individuelle prosjekter, initiativer, virksomheter og allianser presenterte seg i små og store konferansetelt spredt utover det kilometerlange konferanseområdet. Dette viste et bilde av et aktivt sivilsamfunn over store deler av verden. De tydeligste politiske markeringene var blant de yngste deltagerne fra syd- og mellomamerika. Sigd og hammer markerte kommunistiske idealer, Che Guevara var en tydelig inspirator for mange og andre igjen samlet seg om et "anti-Bush tema". USA's ideologiske og økonomiske okkupasjon av Irak opptok mange. Dette preget likevel ikke helheten.

Noen glimt fra konferansen

En sesjon presenterte initiativer for å bedre arbeidernes interesser, med vekt på forhold i Kina, El Salvador og Honduras. Fra Kina deltok Apo Leong som snakket godt engelsk og beskrev Kinas forside. Den "beste i klassen" sett fra WTO mht. vekst, produksjon, bedring av leveforhold, åpning for utenlandske kapitalinteresser, osv. Men det

finnes en stor og usynlig bakside med korrupsjon og stilltiende samarbeid mellom partipamper og utenlandske investorer. En reell arbeiderbevegelse slik vi kjenner det, eksisterer ikke.

En gruppe bearbeidet vesentlige sosiale spørsmål for å se disse i sammenheng med sitt eget liv. Sesjonen ble ledet av Carol Bergin fra England og Johannes Lauterbach fra Tyskland. Omkring 30 mennesker deltok. De benyttet lemniskatemodellen som Nicanor Perlas har utviklet.

Svein ble en dag stoppet av et TV-team fra BBC. Han ble spurt om de kunne få intervju ham om hvorfor han var på konferansen. Han fikk en fin anledning til å fortelle om Cultura-impulsen og om hans syn på hvordan finansøkonomien i vår tid gjør det vanskelig å utvikle det som verden trenger av hjelp hvor det er nød og behov.

I regi av INAISE var det et gledelig initiativ om finansiering av prosjekter og behovet for internasjonalt samarbeid. Her var det samlet 30-40 mennesker, som lyttet til innledere fra for oss kjente institusjoner som Triodos og Merkur samt andre samarbeidspartnere.

Vi hadde et møte med en deltaker fra Tanzania som ønsket råd om finansiering på landsbygden og fikk en fruktbar samtale om hvordan man kunne utvikle mikrokreditt som et hjelpemiddel i Tanzania.

Om kvelden deltok vi på et kulturelt arrangement i utkanten av området som var avsatt til deltagende urinnbyggere. Taxien kjørte feil, og da vi ønsket å betale, ville sjåføren – en ganske ung mann – ikke høre snakk om det! Nettopp dette møtte vi mange ganger i Brasil – de forsto lite engelsk, viste likevel vennlighet og vilje til å hjelpe, og vi opplevde dem som ærlige.

Betonghusene i Porto Alegre tar liten hensyn til den gamle bebyggelsen. Foto: Borgny Berglund

Kina har ingen virkelig arbeiderbevegelse, og korrupsjon er utbredt, sier Apo Leong. Foto: Borgny Berglund

BBC intervjuer Svein Berglund fra Cultura Bank.

Foto: Borgny Berglund

Den norske kontingenten besto av omkring 40 personer fra organisasjoner som Utviklingsfondet, Redd Barna Ungdom, Ignis, Slett U-landsgjelda, For velferdssamfunnet, m.m. For å styrke den innbyrdes kontakten ble det arrangert en middag hvor vi ble sittende rett ovenfor en kjent SV-politiker. Borgny fikk samtalen inn på Cultura, som han ikke kjente til. Hun spurte ham om han visste hva bankene gjorde med hans penger. Han måtte medgi at det gjorde han ikke. Det så ut som om det ble vekket noe i ham.

Sammenfatning og vurdering

Proessen med WSF startet i Porto Alegre i 2001 med ca 25 000 deltakere som drøftet alternativer til den neo-liberalistsiske tendens i verden omkring initiativene fra WTO. Konferansen fortsatte året etter med ca 60 000 deltakere, og i 2004 fant møtet sted i Bombay med ca 100 000 deltakere. Det samme antallet antok man var tilstede her i år.

Med vår bakgrunn fra finansieringsarbeid var vi selvsagt interessert i hva som ble presentert av slike temaer. Noen sesjoner arbeidet

Svein Berglund F. 1936. Siviløkonom fra Århus Handelshøyskole i 1960. Har arbeidet som bedriftsøkonomisk rådgiver og i 15 år vært økonomiansvarlig i norsk industrikonsern. Daglig leder av Cultura Lånesamvirke, senere Cultura Bank 1986 – 2003. Arbeider i dag med utviklingsoppgaver tilknyttet Cultura Bank.
svein.berglund@cultura.no

Borgny Berglund F. 1936. Fotoaktiv gjennom et langt liv, har deltatt på workshops hos Morten Krogvold. Mange års arbeid med barn og ungdom for Oslo Barnevern. Samtalepartner for voksne.

Les mer om WSF på www.rorg.no
(norske ressursider for nord-sør interesserte)

det med spørsmål knyttet til Verdensbanken og U-landshjelp. Det er nemlig lett å få øye på skjevhetene i det internasjonale pengesystem. Men finansiering av små og mellomstore utviklingsprosjekter var omtrent fraværende. Når vi samtidig vet at penger er et kraftfullt og nødvendig verktøy for de fleste av prosjektene som ønsker å skape "en annen verden", er det betenkelig at det er liten oppmerksomhet på spørsmålet. Det viser at banker med en etisk-økologisk profil – slik som vi har noen få av i det vestlige Europa – ligger kanskje 100 år foran sin tid i forhold til det som må utvikles i de fleste land. Kanskje inspirasjon og overføring av kunnskap til utviklingsområder kunne være en stor fremtidig oppgave for de alternativt orienterte bankene. På konferansen var det bare INAISE-sesjonen som omhandlet slike spørsmålsstillinger.

Neste års konferanse vil kanskje representere et helt nytt grep. Det kan også være at de nasjonale og regionale konferanser vil få større betydning i fremtiden. Det blir viktig å følge med utviklingen fremover. Vi er inne i en tid hvor mange muligheter står åpne, men vi har ingen garanti for hvor lenge det varer ved.

Unges idealer kom tydelig fram.

Foto: Borgny Berglund

President Bush i historisk forkledning.

Foto: Borgny Berglund

Skinnmakeren fra Kabul

Av Unni Beate Sekkesæter

Åpnet eget skinnverksted som 13-åring

Et helt liv har Ali Said arbeidet som skomaker og skinnmaker. Han startet faktisk å lære skomakeryrket som 6 åring med sin onkel som læremester. Det var i Afghanistan før Sovjetunionen okkuperte, og det fremdeles var trygt og godt å leve der. Som 13 åring åpnet han sitt eget skinnverksted i Chicken Street i Kabul. Forretningen gikk bra fram til den sovjetiske okkupasjonen startet i 1979. Ali måtte da forlate landet først midlertidig til India noen måneder, og så bar det videre til Norge etter at han fant sin norske kjærlighet i India. I 1980 ankom Ali til Bergen by hvor han trivdes veldig godt. Han kjøpte opp skinnbiter som han forvandlet til de flotteste produkter, og snart fant man ham på fisketorget hvor han solgte lommebøker, bilder og andre selvproduserte ting. Etter kort tid åpnet han sitt første skinnverksted i Bergen, og siden ble det i tillegg en motebutikk hvor han importerte franske moteklær. Det var alltid mye reising, og i tillegg til import av klær ble det også import av sølvsmykker fra Thailand, Nepal og India. Smykkene ble solgt i skinnverkstedet i Bergen.

På 90 tallet var det produksjon av egen kles-kolleksjon i Tyskland og Tyrkia som tok hele Ali's oppmerksomhet.

Fikk ikke banklån

I 1995 ankom han så Oslo, og i 1998 ble skinnverkstedet i Thv. Meyers gt. åpnet med finansiering fra slekt og venner. Han søkte om å låne kr 10 000 som kreditt fra en bank, men fikk avslag grunnet manglende sikkerhet, og har siden klart seg uten lån fra bank. Fra oktober 2001 kom Ali Said i kontakt med ordningen Nettverkskreditt, og etter noen måneder mottok Ali sitt første lån på kr 50 000 for å utvide virksomheten med nye maskiner og materialer. I 2004 var det nok en gang Nettverkskreditt ordningen som gjorde slutt på problemene som oppstod da han mistet sitt lokale. Da sto nemlig veien åpen til å leie et lokale fra Stiftelsen Microinvest på Olaf Ryes Plass 6. Med refinansiering gjennom lånefondet Microinvest var alt klart til å gjenåpne virksomheten fra september 2004. "Om jeg ikke hadde

fått denne hjelpen hadde jeg ikke kommet i gang igjen", sier en fornøyd Ali Said som trives med å være sin egen sjef og med arbeidet i de nye lokalene hvor stadig nye kunder kommer til.

Trives med et yrke som nesten er glemt

Faryadi Skinnverksted er navnet på virksomheten til skinnmakeren og designeren fra Kabul. Hos Ali kan du få reparert dine sko, han kan sy om skinnklær eller designe og sy akkurat det skinnplagget du alltid har drømt om. Ali reparerer alt i skinn og tekstiler, skifter for eksempel glidelåser på bagasje og skinnklær. Hans eksklusive belter og gamasjer må sees! De siste årene har Ali videreutdannet seg til salmaker, og kan for eksempel trekke om møbler, reparere bilseter og motorsykkelsester.

Skinnmakeren ser lyst på fremtiden og mener det er viktig å ha muligheten til å drive egen virksomhet. "Jeg er glad jeg kan være til nytte for samfunnet. Drømmen min var egentlig å bli lege, men krigen satte en stopper for den drømmen, men nå er jeg fornøyd med at jeg kan hjelpe folk med ting de ønsker å få gjort. Jeg kan et yrke de fleste andre har glemt!". Alt i alt er altså skinnmakeren fra Kabul fornøyd og ønsker mange nye kunder velkommen i sitt trivelige verksted på Olaf Ryes plass 6 på Grünerløkka.

Mer om nettverkskredittordningen, se www.nettverkskreditt.no

Unni Beate Sekkesæter er daglig leder i Nettverkskreditt BA og Stiftelsen Microinvest. Hun har erfaring fra forskning og evaluering, programdesign, ledelse og finansiering og grunnla i 1996 et mikrofinansieringsprogram for minoritetsgrupper i Oslo og Bergen, som hun senere har ledet. Hun er i ferd med å avslutte sin doktorgrad ved Bradford University School of Management. Doktorgradsavhandlingen har tittelen: "Participation in Micro-enterprise Programmes in Industrialised Economies: A study of Peer Group Lending Strategies."

Nye mål for fattigdomsbekæmpelse?

Af Niels Johan Juhl-Nielsen

– og de internationale bestræbelser for at nå målene

En udfordring for WTO

Året 2005 har forskellige udfordringer, når man ser på det fra et globalt Syd-Nord perspektiv. Sidst på året mødes WTO – the World Trade Organisation – til ministerrådsmøde i Hongkong for at gøre status over den Doha udviklingsrunde, der blev vedtaget i 2001. Man kan ikke påstå, at "udviklingsrunden" har været præget af afgørende resultater. Efter sammenbruddet under midtvejsforhandlingerne i Cancun i 2003, var det med det yderste af neglene, at en forhandlingsplatform kom på plads i juli 2004 for resten af perioden. Men – alene WTO's eksistens har medført opretholdelse af et handelsregime, som har understøttet og fortsat understøtter relationen mellem rige og fattige lande. Aktivister og deres organisationer over hele verden arbejder på at få ændret på aftalerne i WTO og få gjort handel til en udviklingsmulighed.

Et andet eksempel på en større kommende begivenhed er den FN-konference, der skal holdes i dagene 14.-16. september 2005 i New York og som omhandler de såkaldte 2015-mål, der blev fastlagt i forbindelse med årtusindskiftet. Konferencen er en statuskonference over Millennium Development Goals (MDG) og skal afstikke kursen fremover. Se www.2015.dk

Fattigdom og sikkerhed

8 udviklingsmål udgør hovedaksen i den kampagne, der skal bidrage til at reducere fattigdommen i verden med 50% frem til år 2015. Der har været rejst tvivl og spørgsmål ved, om det var den rette måde, at bekæmpe fattigdom i verden på. Og efter 11. september har der desuden været en tendens til at sætte fokus på sikkerhedsspørgsmålet på bekostning af fattigdomsbekæmpelsen. Men kan kompleksiteten i den globale fattigdomsproblematik virkelig reduceres til 8 udviklingsmål?

På work-shops for græsrodder på de forskellige Sociale Fora verden over, på møder for miljø- og udviklingsorganisationer men også i endnu bredere kredse har der vist sig stor interesse for FN's kampagne for 2015-målene. I de nordiske lande har civilsamfundsorganisationer både samlet og hver for sig arbejdet på at få kampagneaktiviteter på dagsordenen.

Tegn på krise mellem FN og civilsamfundet

I forbindelse med den nævnte FN konference i New York til september har det været et ønske fra civilsamfundsorganisationerne (de såkaldte CSO), at der skulle afholdes en parallelkonference. Men det har været afvist af den øverste FN ledelse med henvisning til logistik

og sikkerhedsspørgsmål. En demonstration annonceret til at skulle finde sted den 10. september i New York ser i dag ud til at kunne blive en manifestation af en uenighed og krise i forholdet mellem FN-systemet og det globale civilsamfund og hvis FN ikke åbner op overfor CSO'erne kan der blive åben konflikt.

Interesserede kan orientere sig på en af de mange hjemmesider, der omhandler 2015-målene. Den 30. marts forventes FN's oplæg til konferencen i september at blive publiceret.

Om en fælles dansk 2015-kampagne den 28.-30. april 2005 henvises til www.prngo.dk

Om nogle centrale kampagner også med fokus på 2015-kampagnen: http://www.christianaid.org.uk/campaign/mph/big_dates.htm

Endelig så skal opmærksomheden også henledes på kampagnen for retfærdig verdenshandel: www.handelskampagne.dk

Ulike økonomiske styreformers – enkelt illustreret

Sosialisme

Du har to kyr. Du beholder den ene og gir den andre til naboen

Kommunisme

Du har to kyr. Staten tar begge og holder deg med melk.

Fascisme

Du har to kyr. Staten tar begge og selger deg melken.

Byråkrati

Du har to kyr. Staten tar begge, skyter den ene, melker den andre, betaler deg for melken og slår den ut.

Kapitalisme

Du har to kyr. Du selger den ene og kjøper en okse.

Demokrati

Du har to kyr. Staten beskatter deg til du må selge begge slik at de kan gi støtte til en mann i et annet land som har fått en ku fra staten i ditt land.

Originalt opphav ukjent.

Etiske Banker og Finansielle Institutioner

Af Lars Pehrson

Merkur og Cultura står internationalt i en sammenhæng, hvor der findes beslægtede banker og andre finansielle organisationer i en lang række lande verden over. Fælles for dem er, at de hver især lægger vægt på de samfundsmæssige aspekter – det at drive en bankforretning og tjene penge på den er ikke det primære. Det er derimod virkningen i samfundet af den aktivitet, man udøver.

Banken er en funktion i samfundet og ikke en tilfældig forretning.

Der er forskel på, hvilke samfundsmæssige aspekter, der lægges vægt på. For nogle kan det være at skabe jobmuligheder for marginaliserede grupper eller i regioner, hvor arbejdsløsheden er stor. Hertil hører f.eks. mikrokreditinstitutioner, hvor man ved hjælp af små kreditter sætter mennesker i stand til at blive selverhvervende. Dette er udbredt i udviklingslandene, men findes også i Øst- og Vesteuropa. Andre lægger vægt på at muliggøre kooperativ erhvervsvirksomhed som grundlag for erhvervsudviklingen, f.eks. virksomheder ejet af en kreds af leverandører eller medarbejdere. Denne type er f.eks. udbredt i Sydeuropa.

Endelig findes der et mindre antal deciderede banker, dvs. virksomheder der er godkendt af myndighederne til at modtage indlån fra offentligheden. Med baggrund i en sådan bankstatus kan der ofte udvikles bredere tilgange, hvor der finansieres en lang række forskellige projekter der spænder fra produktion og miljø over sociale initiativer til kultur og undervisning. Merkur og Cultura hører til den sidste gruppe, og det er i denne gruppe, vi finder de internationale samarbejdspartnere, vi arbejder tættest sammen med. Det skyldes også, at disse banker for de flestes vedkommende har en fælles væsentlig inspirationskilde i måden vi ser på samfundet og pengenes funktion, nemlig den sociale tregrening (se f.eks. Pengevirke nr. 2/2003 og 2,3,4/2002).

Desuagtet er der tale om selvstændige, uafhængige og ret forskellige virksomheder. Det gælder både den organisatoriske opbygning og det gælder de produkter og den service de hver især tilbyder kunderne. Her spiller de enkelte landes lovgivning og traditioner ind.

INAISE...

Mange af bankerne og de finansielle institutioner, særligt de europæiske, er medlemmer af netværket INAISE – International Association of Investors in the Social Economy. INAISE er i disse år ved at styrke netværket uden for Europa ved at indgå alliancer med andre netværk og nøgleinstitutioner i andre verdensdele. Målet er at

blive et verdensomspændende netværk. Merkur er repræsenteret i INAISEs bestyrelse ved Lars Pehrson.

INAISE...

- har som formål at fremme internationalt (herunder Nord-Syd) samarbejde mellem investorer i den sociale økonomi
- formidler information mellem organisationer og enkeltpersoner, der er interesseret i den sociale økonomi.
- er aktiv medspiller og repræsentant for bevægelsen af social investorer
- formidler information om sine medlemmer, nye publikationer, møder og udviklingskonferencer
- arrangerer og afvikler internationale konferencer
- bidrager til og formidler forskningsprojekter indenfor social økonomi finansieret og sponsoreret af nationale og internationale institutioner
- arrangerer og koordinerer fælles projekter mellem medlemmerne.

INAISE er en almennyttig (not-for-profit) sammenslutning under Belgisk lov og ledet af en bestyrelse, der vælges på den årlige generalforsamling for medlemmerne. Det daglige arbejde udføres af et sekretariat, der ligger i Bruxelles. Se nærmere på www.inaise.org.

Banker med den sociale tregrening som inspirationskilde

Blandt de banker, Merkur og Cultura har tættest kontakt med, kan nævnes

GLS Gemeinschaftsbank, Tyskland

- er Europas første alternative bank, hvis historie går tilbage til 1960'erne. Banken er drives i tæt samarbejde med to andre finansielle institutioner: Gemeinnützige Treuhandstelle, der arbejder med gaver og donationer, og GLS Beteiligungsgesellschaft, der arbejder med risikovillig kapital. Til sammen udgør de tre institutioner det, der i daglig tale kaldes "Gemeinschaftsbank" og som dermed har en hel-

hedsorienteret tilgang, hvor man er i stand til at arbejde med forskellige typer af finansieringsbehov eller placeringsbehov. Faktisk er selve banken den yngste af de tre institutioner. Et særkende ved banken er en konsekvent "non-profit" tankegang, hvor banken anses for at være et selvhjælpsinstrument for kunderne og derfor ikke selv skal give overskud. Dette opnås ved at de almennyttige låntagere ikke betaler rente, men et "dækningsbidrag", der beregnes ved årets slutning, således at der er balance mellem indtægter og udgifter. GLS Gemeinschaftsbank har medvirket ved finansiering af større projekter sammen med Merkur. I 2004 overtog GLS den anden "gamle" alternativbank i Tyskland – Ökobank. Baggrunden var økonomiske problemer i Ökobank. Som følge af fusionen er GLS i dag repræsenteret med filialer i Bochum, Hamburg, Stuttgart, Frankfurt og Freiburg.
www.gemeinschaftsbank.de

TRIODOSBANK, Holland, Belgien, England og Spanien

Europas største alternative bank med afdelinger i Holland, Belgien, England og som noget nyt fra 2004: Spanien. Triodosbank har, som man allerede kan se af placeringen på landkortet, en meget international tilgang. Udover selve banken består Triodosgruppen af en lang række mere specifikke investerings- og finansieringsfonde, der arbejder med bl.a. mikrokredit (investering i mikrokreditinstitutter i syd), solenergi, vindenergi, venture kapital, økologisk byggeri m.m. Som noget særligt for Holland findes en skattebegunstigelse for afkast af grønne investeringer, en ordning, som Triodos selv har været medvirkende til at få indført. Som følge af denne ordning har alle de større banker i Holland, og selvfølgelig også Triodos, særlige grønne fonde af anseeligt omfang. Det betyder hård konkurrence om låneprojekterne og dermed lave renter for låntagerne. Det er særligt økologisk jordbrug, vedvarende energi og naturbevarelse, der kan drage fordel af denne ordning, men som noget nyt udstrækkes skattebegunstigelsen nu til lån med sociale benefits, f.eks. Triodos Fair Share Fund, der arbejder med Fair Trade finansiering. Triodosbank har en balance på ca. 8 mia. kr. og havde 31.12.2004 en egenkapital på over 750 mio. kr. Ud over balancen i selve banken kommer de midler, der forvaltes i separate fonde – i alt ca. 4 mia. kr. Triodosbank har medvirket ved finansiering af større projekter sammen med Merkur.
www.triodos.com

Freie Gemeinschaftsbank, Schweiz

I 2004 kunne Freie Gemeinschaftsbank fejre 20 års jubilæum. Det foregik bl.a. med offentlig høring i Basel med temaet "kunsten at omgås penge". Dengang for 20 år siden var fremkomsten af en genomsigtig bank, hvor man fortalte, hvem man lånte penge til, noget af et særsyn i Schweiz. Alpelands tradition for diskret bankvæsen var legendarisk, men også efterhånden en belastning for mange schweizere – kunne det virkelig ikke gøres på en anden måde? Mange tog godt imod den nye bank, og senere også den næste i rækken, som er omtalt nedenfor. Freie Gemeinschaftsbank forvalter 31.12.03 ca. 800 mio. kr., hvortil kommer ca. 200 mio. kr. som forvaltes på kundernes vegne som direkte udlån fra kunde til kunde, såkaldte treuhanddarlehen.
www.gemeinschaftsbank.ch

Alternative Bank, Schweiz

Alternative Bank Schweiz (ABS) er grundlagt i slutningen af 1980'erne af en lang række organisationer og bevægelser inden for miljø, selvforvaltning og udviklingspolitik. Banken forvalter ca. 3 mia. kr.
www.abs.ch

Banca Etica, Italien

Banca Etica åbnede sin første filial i Padova i marts 1999. Forud var gået et intensivt 5-årigt forarbejde, ikke mindst med at samle den store startkapital på 6,5 mio. euro. Kapitalen blev samlet blandt en bred kreds, der spænder fra privatpersoner over organisationer til kommuner og regioner i Italien. Bankens aktiekapital på ca. 135 mio. kr. er fordelt på 23.800 aktionærer, heraf 20.500 private, 3000 organisationer, 232 kommuner, 36 provinser og 8 regioner. I dag har banken filialer i ikke mindre end 8 italienske byer, herunder Rom og Milano. Banca Etica har bl.a. udviklet en form for støttekonti, der minder om dem, vi kender fra Merkur, blot bliver støtten beregnet på baggrund af kundens brug af et VISA-kort. Sådanne støttekonti kan bl.a. oprettes til fordel for Amnesty International.
www.bancaetica.com

La Nef, Frankrig

Nouvelle Economie Fraternelle, forkortet La Nef, har status som „finansieringsselskab“ efter en speciel fransk model. La Nef har ret til at modtage indlån på opsigelse (opsigelsesfrist mindst 2 år) og i øvrigt foretage udlån på samme måde som de andre omtalte banker. I samarbejde med en større bank, Credit Cooperatif, har man udviklet andre indlånsformer – f.eks. checkkonti – der fungerer på den måde, at kontiene oprettes i Credit Cooperatif, der låner det samlede beløb videre til La Nef. Dette svarer ret præcist til den måde, Merkur tilbød checkkonti på i starten!
www.lanef.com

Ekobanken, Sverige

Vores skandinaviske kollega Ekobanken er den yngste i rækken af skandinaviske bankalternativer, i hvert fald med status som medlemsbank. Før Ekobanken fik status som bank sidst i 1990'erne, blev der i mange år drevet ind- og udlånsvirksomhed i foreningsform under forskellige navne: Fria Kulturfonden, SOLA m.m. Ekobanken er bl.a. engageret i den fremspirende lokaløkonomi bevægelse i Sverige. Ekobanken forvalter ca. 200 mio. kr.
www.ekobanken.se

Lars Pehrson F.1958. Direktør i Merkur. Bestyrelsesmedlem i INAISE, en international sammenslutning af banker og finansielle institutioner, der arbejder ud fra såvel økonomiske, som miljømæssige, sociale og etiske kriterier.

Cultura Bank ser det som sin oppgave å bidra til et alternativt, mer menneskevennlig syn på penger, der pengene blir et verktøy og ikke, som man ofte får inntrykk av, et mål i seg selv. Banken er en del av en internasjonal voksende bevegelse av banker som setter etikk og bærekraft foran ren økonomisk avkastning.

God vekst i 2004

2004 var et økonomisk godt år for Norge og et år med god vekst for Cultura Bank. Bankens utlån økte med 11 %, og forvaltningskapitalen med hele 19 %. I oktober/november ble det dessuten gjennomført en emisjon i B-grunnfondsbevis som tilførte 5,5 millioner kroner i ny egenkapital.

Banken har som målsetning å drive med et forsvarlig overskudd. 2004 ble likevel avsluttet med et underskudd på 145 000 kr. Volumveksten og en pen økning av andre driftsinntekter kunne bare delvis kompensere for nedgangen i rentemarginen og økning i kostnader. Det er nedlagt mye ressurser i å bygge opp systemer og kompetanse for å rasjonalisere driften, og det forventes at banken igjen vil få et positivt resultat i 2005.

I juni kom nettbanken i drift, noe som gjør det lettere å betjene kunder over hele landet og som gjør det mulig å håndtere en stadig voksende kundemasse uten å øke antall ansatte. Ved utgangen av 2004 hadde banken 12 ansatte som utførte i alt 10,5 årsverk.

Hjelp til å realisere gode ideer

Kan en bank bidra til å forbedre verden? Eksempel Grameen Bank i Bangladesh som driver med mikrokreditter til fattige mennesker viser at dette faktisk er mulig. Selv om Norge er et av verdens rikeste land, opplever vi også her at visse kundegrupper og låneformål kan falle utenfor når bankene definerer sin utlånspolicy. Vi i Cultura Bank arbeider med å finne muligheter for at mennesker som vil gjøre en innsats for samfunnet kan realisere sine ideer. En utfordring er å finne erstatning for manglende egenkapital i prosjektene, noe som ofte løses gjennom garantier fra mennesker i kretsen rundt initiativet. De viktigste utlånsmrådene er kultur, økologi og miljø, omsorg og utdanning. Det er en utfordring å finne utlånsprosjekter som tilfredsstillende bankens formålsparagraf, og det arbeides hele tiden med å gjøre banken bedre kjent blant potensielle låntagere.

Eksepelets makt

Betydningen av en virksomhet som Culturas understrekes daglig av avsløringer av uetisk praksis i næringslivet generelt. Vi i Cultura Bank vil ikke delta i noen heksejakt, men vi ønsker tvert imot gjennom vårt eksempel å vise at det er mulig å tenke annerledes omkring økonomi, og derved inspirere enkeltpersoner, bedrifter og organisasjoner til å tenke over hvordan de plasserer sine penger.

Ekobanken har en fortsatt jevn og stabil tillvæxt även under 2004. Siffrorna för in- och utlåning har fördubblats på fem år och inga kreditförluster har konstaterats under hela denna tid. Tack vare förlagslånen har kapitalbasen varit fortsatt stark. Kapitaltäckningsgraden var vid årets slut 34%.

Ideelle ombud

Två nya ideella ombud anslöt sig under året. Dessa är verksamma i Stockholm respektive Värmdö. Sedan tidigare finns ett ideellt ombud i Västsverige. Ombudens huvuduppgift är att informera om Ekobanken, dela ut broschyrer samt arrangera kundträffar.

Bankens kundservice förstärktes med ytterligare en medarbetare.

Under hösten genomfördes en kundundersökning bland Ekobankens samtliga medlemmar. Svarsfrekvensen var god och vi kan konstatera att fyra av fem medlemmar är totalt sett mycket nöjda med banken.

Stort fortroende blandt kunderna

Förtroendet för vad Ekobanken lånar ut kundernas pengar till är stort. Vi har dock mycket arbete framför oss vad gäller att göra banken mer tillgänglig för kunderna. En övervägande del av de som svarat önskar att banken utökar sitt sortiment av elektroniska tjänster.

Vi har under 2004 intensifierat våra ansträngningar att finna lösningar för kundernas behov av internetbank, clearing och betalningssystem.

Svensk bankinfrastruktur ett hinder?

Sverige har en bankinfrastruktur som är öppen för nya aktörer men prissättningen och kraven på IT-systemen hos dem som vill ansluta sig är inte anpassade så att det är möjligt för små banker att ansluta sig.

Regeringen har gett Konkurrensverket i uppdrag att kartlägga vilkoren för tillträde till betalningssystemen i Sverige och belysa om detta är ett hinder för de små aktörerna på marknaden.

Generella betalningssystem är system för förmedling av betalningar som är öppna för både ett stort antal betalare och betalningsmottagare, till exempel bankgirot och postgirot. Uppdraget ska redovisas till Finansdepartementet senast den 31 januari 2006.

Ett antal nya kontoförmer infördes under 2004.

Kunderna kan nu styra sin inlåning mot följande nya ändamål:

- * Rättvis Handeln
- * Utvägen (sociala projekt)
- * Hållbar Utveckling i Västra Götaland

Ett antal kunder i Ekobanken avstår från ränta till stöd för något ändamål. Vi har i slutet av 2003 och under 2004 förbättrat redovisningen till dessa kunder så att de får veta vilken nytta deras stöd-konton gör. Vid årsskiftet öppnade vi för möjligheten att bankens medlemmar kunde skänka bort sin årsränta eller sin bonus från låns-parkonton till hjälp för offren från tsunamikatastrofen.

Grønne tal på bundlinien

Merkur har netop offentliggjort sit regnskab, der viser fortsat stabil vækst. Samtidig er vi det første danske pengeinstitut, der offentliggør et grønt regnskab.

Økologiske mejerier og økologiske landmænd tilhører den traditionelle kundegruppe, som Merkur er kendt for at låne penge ud til. Det sker på et forretningsmæssigt forsvarligt grundlag, idet det netop offentliggjorte regnskab viser et overskud for over 20. år i træk. Resultatet efter skat er på 3,1 mio. kr. Merkurs balance er i 2004 vokset med 11,0 % til 640,5 mio. kr. Samtidig med offentliggørelsen introducerer Merkur, som det eneste danske pengeinstitut, et grønt regnskab.

"Vi er meget tilfredse med, at vi som et bæredygtigt pengeinstitut kan blive ved med at præstere en fin vækst. Nu har vi valgt, som det første danske pengeinstitut, at gå forrest og samtidig offentliggøre et grønt regnskab for vores egne aktiviteter," siger direktør i Merkur, Lars Peherson.

Han synes, at det er helt naturligt for Merkur, der netop på erhvervssiden låner penge ud til økologiske, kulturelle og sociale projekter, også at arbejde aktivt med den interne grønne bundlinie – og han håber, det med tiden vil være en regnskabspraksis, der kan sprede sig til flere danske pengeinstitutter.

Medarbejderne

Merkur har i 2004 ansat 5 nye medarbejdere på fuld tid, dels for at kunne løse de mange opgaver, det voksende antal kunder fører med sig. I 2004 er der oprettet en personalegruppe, bestående af en valgt medarbejderrepræsentant for hver af Merkurs afdelinger, samt én afdelingsdirektør, der er overordnet personaleansvarlig for hele andelskassen. Dermed har Merkur fået et organ, der alene skal tage sig af medarbejderrelaterede forhold, samarbejde etc.

I 2004 er Merkurs hovedkontor og direktion flyttet fra Aalborg til København. En række fælles funktioner, bl.a. Merkurs regnskabsafdeling, er fortsat placeret i Aalborg.

Merkur i tal gennem 5 år

(alle beløb i millioner danske kroner)

	2000	2001	2002	2003	2004
Balance	314,6	382,9	454,5	577,8	640,5
Indlån	239,0	290,0	338,2	425,7	475,9
Udlån	230,1	279,7	326,8	335,3	402,6
Egenkapital	38,7	44,2	53,9	71,7	82,3
Indtægter *	18,1	22,0	26,0	30,3	34,1
Omkostninger **	12,5	15,8	18,9	22,0	25,7
Resultat ***	1,9	2,5	2,7	1,9	3,1
Antal kunder	5.854	6.975	7.887	8.984	9.788
Afkast B-andele i %	5,25	6,00	5,64	6,89	5,08

* Netto rente- og gebyrindtægter - ** Omkostninger incl. løn og afskrivn. - *** Resultat efter skat

Gode udlånsprojekter giver god markedsføring

I 2002 igangsatte Merkur et tilbud til finske kunder, der muliggjorde indskud på indlånskonti. I Finland findes ikke et pengeinstitut, der kan sammenlignes med Merkur, og vore finske samarbejdspartnere – en kontaktgruppe på ca. 10 personer – har ønsket at det blev muligt for finske kunder at foretage indlån i Merkur, ligesom det skal være muligt at finansiere projekter i Finland indenfor Merkurs arbejdsfelt og på grundlag af de finske indlån. Via brochuremateriale på finsk og svensk og en to-sproget finsk hjemmeside kan den finske offentlighed få information om mulighederne for at foretage opsparring og tidsindskud. Af tekniske årsager kan vi ikke tilbyde transaktionskonti i Finland. Alle finske konti føres i euro.

I betragtning af den meget beskedne markedsføring og at kontaktgruppens indsats til dels sker på fritidsbasis, er vi meget tilfredse med forløbet indtil nu. Der er ved årsskiftet etableret 105 kunde-forhold med en samlet indlåns masse på 9,3 mio. kr. og en andelskapital på ca. 1,0 mio. kr. Hovedindsatsen har i 2004 ligget på at etablere nogle gode finske udlånsprojekter, der desuden kan tjene som inspiration til den videre markedsføring i Finland. Udlånet i Finland er steget til 3,8 mio. kr. i 2004 til i alt 9 projekter.

Cultura i tall gennem 5 år

(alle beløb i millioner norske kroner)

	2000	2001	2002	2003	2004
Balance *	90,8	107,3	128,7	165,6	197,2
Innskudd **	78,5	94,7	111,7	148,1	174,6
Utlån ***	56,4	73,7	90,2	105,8	117,5
Egenkapital	11,5	11,8	15,8	16,1	21,4
Inntekter #	4,1	5,2	6,7	7,5	7,9
Kostnader ##	3,7	4,5	6,1	7,1	8,0
Resultat ###	0,3	0,4	0,3	0,2	-0,1
Antall kunder	1159	1427	1699	1903	2210

* Sum gjeld og egenkapital - ** Innskudd fra kunder - *** Sum Netto utlån og fordringer på kunder
Netto rente- og kredittprovisjons-inntekter - ## Sum driftskostnader - ### Resultat etter skatt

Ekobanken i tall gjennom 5 år

(alle beløb i millioner svenske kroner)

	2000	2001	2002	2003	2004
Balans *	100,2	119,9	140,9	160,3	193,0
Inlåning **	71,5	94,7	113,4	120,8	155,6
Utlåning ***	73,3	79,2	95,8	126,3	131,7
Eget kapital	15,0	16,7	18,9	21,3	22,7
Intäkter #	3,6	4,2	5,1	5,7	6,2
Omkostnader	3,3	3,9	4,4	4,8	5,6
Resultat	0,035	0,211	0,293	0,369	0,185
Medlemmar	1641	1832	2022	2209	2362

* Summa Skulder och eget kapital - ** Inlåning från medlemmar - *** Utlåning till medlemmar
Räntenetto + övriga rörelsesintäkter

Samtaler i katakombene

I Roma måtte de første kristne skjule seg nede i katakombene. Det romerske samfunnet var ikke åpent for å motta de nye impulsene som de ville bringe. Vi som prøver å bringe nye impulser inn i dagens samfunn trenger ikke å skjule oss. Men vi blir ofte oversett både av media og myndigheter slik at vi blir like usynlige som de som engang holdt til i underjordiske ganger.

Av Arne Øgaard

For noen uker siden skjedde noe uvant. Vi var en liten gruppe som var samlet i Culturas lokaler for å se hvordan vi kunne bringe noen nytt inn i samfunnsutviklingen. Til dette møtet dukket det imidlertid opp en sentral person i norsk næringsliv, og han undret seg på om han var kommet på besøk i katakombene.

Gavepenger

Denne mannen var vant til å se strømmer av både millioner og milliarder, og vi som møtte ham ville gjerne vite hvordan noen av disse pengene kunne omgjøres til gavepenger i allmenntilgjengelige fond. Han anså ikke dette som enkelt. I Norge er det ikke noen tradisjon for å gi fra bedriftene. Overskuddet blir ansett som aksjonærenes penger, og dem strør man ikke rundt uten videre. Et unntak er bedrifter som har en sterk lokal tilknytning. De kan gi til idrettsanlegg og andre tiltak i lokalsamfunnet. Men i dagens situasjon blir det stadig færre lokale bedrifter, og de store gir ikke hvis de ikke ser en mulighet for å få noe igjen. Sponsormidler skal gi noe tilbake til firmaet. Frie gaver er et nærmest ukjent i norsk næringsliv.

Å få innført nye tradisjoner er heller ikke lett i nåværende situasjon. Vår gjest uttrykte en sterk bekymring for den økende grådigheten i næringslivet. Det dukker opp nye eiere som tenker svært kort-siktig. Ved å presse ut store utbytter til aksjonærene (som for en stor del er dem selv) driver de aksjekursene i været slik at de på et passende tidspunkt kan selge seg ut med dobbel fortjeneste. Han mente de selskapene i dag som har eiere som tenker langsiktig må prise seg lykkelig. Mens statlige eierandeler tidligere var et fyord i næringslivet, er det nå stadig flere som innser verdien av dette.

De grådiges kamp

Vår gjest ga inngående skildringer av de kampene som i dag utspiller seg i næringslivet. Det er ikke nok å være smart. Du må ha alliansepartnere, dyktige advokater og gode forbindelser til pressen. De grådige kan godt drysse ut noen millioner til et velkjente prosjekter og de kan formulere de fineste etiske målsetninger. De fremstår med den frommeste fårepels for å vinne støtte, men innerste inne er det den grådige ulven som skjuler seg. Alt er velkalkulert, ikke noe er gitt av et varmt hjerte.

Alle kan gi

Penger fanger. Desto mer en får av dem, desto vanskeligere kan det se ut til at det er å kvitte seg med dem. De som ønsker å formidle gavepenger til allmenntilgjengelige tiltak og fornyelsesimpulser i samfunnet, har kanskje derfor mest å hente hos de som har sånn passe mye. Vår gjest fra næringslivet fortalte om en bedrift hvor alle de ansatte gikk sammen og ga hver sin del til et solidaritetsprosjekt. Det er jo ikke bare aksjonærene som eier bedriftene. Arbeiderne som skaper verdiene må også kunne ha innflytelse på hvor overskuddet tar veien. Men dette krever at bedriftsdemokratiet utvikles lenger enn det er kommet i dag. Inntil videre er det hver enkelt som må gi. I en slik situasjon er det også aktuelt å arbeide politisk for å få større mulighet til skattefradrag for gaver også til stiftelser som formidler gavepenger til allmenntilgjengelige tiltak. Men hva er et allmenntilgjengelig tiltak? Jo, det må være noe mennesker gjør ikke for å tjene penger, men fordi de ser at de kan utføre viktige tiltak i fellesskapet. Tiltak som kan bidra til å føre verden videre i en mer menneskevennlig retning.

Etter julems flomkatastrofe i Asia, så vi en stor vilje til å gi til mennesker i nød. Pengene finnes. Det gjelder bare at flere innser at det trengs gavepenger for å forbygge mot kulturell nød, ikke bare i fjernt land, men også i vår egen del av verden.

Fra WSF, Porto Alegre 2005: "Vi vil have at vores arbejde værdsættes og respekteres" står der på banneret. Underskrevet: Bevægelsen af affaldssamlere fra Brasiliens hovedstad. Foto: Lars Bohn

Arne Øgaard. Født 1952. Cand. mag. i realfag og ernæringsfysiolog. Tidligere leder i Forstanderskapet, nå styremedlem i Cultura Sparebank.

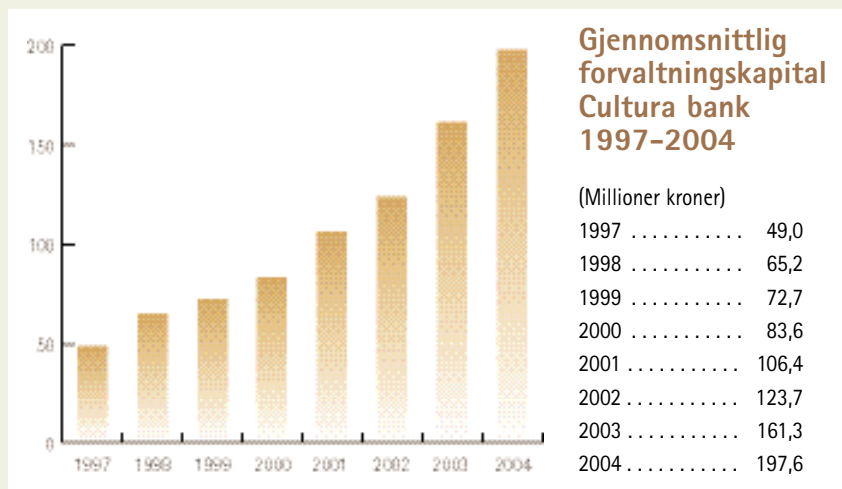
Hva skiller Cultura fra andre banker?

Cultura Banks vedtekter har et tillegg til formålsparagrafen som vi ikke finner hos andre sparebanker: I tillegg til å finansiere samfunnsnyttige prosjekter, skal Cultura arbeide for å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi, slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Culturas virksomhet er forskjellig fra andre sparebankers på noen viktige punkter:

- Cultura har innført etiske kriterier for lånebehandling. Disse kommer i tillegg til den ordinære vurderingen av sikkerhet og prosjektøkonomi.
- Cultura offentliggjør – med samtykke fra låntakerne – listen over utlånsprosjekter, slik at innskyterne skal kunne se hva pengene deres blir brukt til.
- For å oppfylle intensjonen om å arbeide for å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi, brukes det løpende ressurser på utviklingsarbeid.

Cultura representerer en ny bankkultur, som er i ferd med å vokse frem internasjonalt, under navnet "ethical banking". I dette ligger at bankene forplikter seg ovenfor innskyterne til at innskuddene skal lånes ut til prosjekter som er samfunnsnyttige, som respekterer menneskerettighetene og som ivaretar miljøhensyn. Cultura Bank ser på penger som et verktøy til å påvirke samfunnsutviklingen, ikke som et mål i seg selv.

Fordeling på utlånsformål

	2004		2003		2002	
	1000 kr	%	1000 kr	%	1000 kr	%
Økologisk jordbruk	22 668	19,2	22 498	21,2	20 354	22,4
Miljøprosjekter	11 177	9,5	9 366	8,8	11 841	13,1
Annen forretningsvirksomhet	3 073	2,6	4 021	3,7	1 631	1,6
Økosamfunn og samtun	5 647	4,8	6 729	6,3	4 783	5,5
Økobygg	3 114	2,6	3 141	3,0	1 615	1,8
Pedagogisk virksomhet	22 999	19,5	21 430	20,2	18 582	20,5
Sosialterapi, omsorg	10 162	8,6	11 468	10,8	7 695	8,5
Medisin, terapi	1 875	1,6	1 893	1,8	1 986	2,2
Kulturell virksomhet	5 597	4,7	6 872	6,5	7 055	7,8
Øvrige allmenntilretteleggende prosjekter	7 644	6,5	372	0,3	707	0,8
Sum allmenntilretteleggende formål	93 956	79,6	87 790	82,6	76 249	84,2
Diverse andre lån	24 030	20,4	18 528	17,4	14 356	15,8
Sum utlån	117 986	100,0	106 318	100,0	90 605	100,0

Hvorfor velge Cultura Bank?

Ønsker du en samfunnsutvikling som legger mer vekt på miljø, økologi, omsorg, sosialt fellesskap og kultur?

Som innskyter i Cultura bidrar du til å realisere et mangfold av små og store prosjekter på disse områdene.

Et utvalg av Culturas utlånsprosjekter i 2004

Banken har utlånsprosjekter i de fleste fylker. Økologisk jordbruk og skoler/barnehager er de største områdene, fulgt av miljø- og omsorgs-prosjekter. Av prosjektene som mottok lån i 2004 kan vi nevne:

Miljø/økologi

- Stiftelsen Øko-Pomorka, som har som formål å arbeide for å utvikle samfunnet i en økologisk retning i Norge og Russland.
- Miljøstiftelsen Bellona, som arbeider for økt økologisk forståelse og vern av natur, miljø og helse.
- BildeleRingen BA og Trondheim Bilkollektiv BA, som driver samvirke om bilhold for å redusere bilbruken.
- Oslo Sykkelcompagniet AS

Omsorg

- Stiftelsen Grobunn, som driver bo- og arbeidstrening for psykisk utviklingshemmet ungdom.
- Landsbystiftelsen Kristoffertunet, bo og arbeidsfellesskap for ungdom, samt psykisk utviklingshemmede.

- Vallersund gård, bo- og arbeidsfellesskap for psykisk utviklingshemmede.

Skoler

- Balderskolene, videregående Steinerskole med naturbrukslinje og et internasjonalt miljø. Skolen drives på en stor gård- og skog-eiendom i Fyresdal i Telemark.
- Stiftelsen Rotvoll, Trondheim, Steinerskole for barne- og ungdomstrinnet, som også har spesialpedagogisk tilbud. Samarbeider med Corona produkter og Kristoffertunet.

Natur og kultur

- Bjerkem Natur og Kultur, en kulturbedrift med røtter i tradisjon. Tilbyr gammel kultur og moderne konferansefasiliteter.
- Ester Utsi, driver Polmak Gjestegård i Tana. Cultura har gitt lån til kulturhistorisk van-

Hausmania - fra Oslo Art Festival.

dringsrute, "De 7 kaffekok-ruten". Her gikk flyttsamene med reinen mellom vinter- og sommerbeite.

- Hausmania er et selvstyrt kulturhus i Oslo og er et pilotprosjekt innen byøkologi, lokaldemokrati, bolig og kultur. Hausmania tilbyr et mangfold av kulturarrangementer og leier ut studio/atelier og møtelokaler til kunstneriske/kulturelle aktiviteter.

Bellona og Natur og Ungdom i aksjon ved Eirik Raude.

Elever fra Balderskolene på tur i vinterskogen.

Årsregnskap for Cultura Sparebank 2004

Resultatregnskap (i hele 1000)	Regnskap 31.12.04	Regnskap 31.12.03
Mottatte renteinntekter på innskudd i banker	1 481	2 198
Mottatte rente- og provisjonsinntekter på utlån til kunder ...	5 779	6 387
Mottatte renteinntekter på obligasjoner	358	392
Betalte renter og kostnader på innskudd fra kunder	1 156	2 405
Netto rente og kredittprovisjonsinntekter	6 462	6 572
Provisjonsinntekter og inntekter på utførte banktjenester ...	2 799	2 196
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	1 467	1 276
Andre driftsinntekter	88	17
Sum andre driftsinntekter	1 420	937
Netto driftsinntekter	7 882	7 509
Lønn og generelle administrasjonskostnader	6 106	5 477
Avskrivninger på bankens eiendeler	1 026	799
Andre driftskostnader	868	806
Sum driftskostnader	7 999	7 082
Resultat for perioden før skatt og tap på utlån	-117	427
Tap og avsetninger til tap på utlån og garantier	100	167
Skatt på ordinært resultat	-72	101
Resultat for perioden	-145	159
 Balanse (i hele 1000)	 31.12.04	 31.12.03
Kontanter og innskudd i andre banker	72 299	46 718
Utlån til kunder	117 453	105 833
Obligasjoner	0	5 957
Aksjer og andeler	1 633	1 633
Driftsmidler	5 067	4 490
Andre eiendeler	776	919
Sum: Eiendeler	197 228	165 550
Innskudd fra kunder	174 603	148 081
Diverse annen gjeld	1 199	1 330
Sum: Gjeld	175 802	149 411
Innskutt grunnfondsbeviskapital	20 193	14 761
Sparebankens fond	1 233	1 378
Sum: Egenkapital	21 426	16 139
Sum: Gjeld og Egenkapital	197 228	165 550
Garantiforpliktelser	616	727

Inntekter og kostnader

Cultura har ikke knyttet opp sine innskudd og utlån mot markedsrenten, da banken ikke er avhengig av å låne inn penger i markedet, men utelukkende låner ut egne innskudd. I perioder med høyt rentenivå har Culturas renter på både innskudd og utlån generelt ligget lavere enn rentenivået ellers. Da det generelle rentenivået i 2004 kom ned på et rekordlavt nivå, satte det Culturas rentemargin (differanse mellom utlåns- og innskuddsrente) under press. Cultura har forholdsvis lave renter på innskudd, med store deler av innskuddene til 0% rente, og når utlånsrentene måtte settes ned på grunn av reduksjon i markedsrenten, var det ikke mulig å sette ned innskuddsrentene like mye, og rentemarginen ble redusert.

Resultatet ble at banken for første gang på en årrekke gikk med et lite underskudd, som ble dekket av tidligere års oppsamlede overskudd. Det forventes imidlertid at den fortsatte veksten i forvaltningskapitalen og kostnadsreduksjoner ved stadig større bruk av elektronisk distribusjon og arkivering vil kompensere for dette, slik at Cultura igjen vil få et positivt driftsresultat i 2005.

Innskudd, egenkapital og utlån

Cultura økte sin forvaltningskapital med 19% i 2004. Banken er fortsatt en av landets minste, men har årlig hatt en jevn og god vekst på mellom 15 og 25 prosent. Da Cultura startet sin virksomhet som bank 1. januar 1997 var forvaltningskapitalen 41 millioner kroner. I løpet av 8 års virksomhet er den nesten femdoblet.

En vellykket emisjon høsten 2004 innbragte over 5 millioner i ny egenkapital.

Cultura Sparebank

Postboks 6800 · St. Olavs plass · 0130 Oslo

Tlf. 22 99 51 99 · Fax 22 36 17 95 · www.cultura.no · cultura@cultura.no

Culturaprisen 2004

Culturaprisen 2004 gikk til Det Økologiske Hus på Rotvoll. Det Økologiske Hus inneholder virksomhetene Corona Safteri, Rotvoll Bakeri og Rotvoll Landhandel. I tillegg har Det Økologiske Hus gjennom flere år hatt et variert kulturprogram for alle interesserte i Trondheimsområdet. Prisen ble gitt på grunnlag av den samlede virksomheten. Culturaprisen, som er på kr 10 000,

skal gå til en bedrift som har fremhevet seg på det økologiske og/eller sosiale området. Tidligere prisvinnere er Utviklingsfondet og Stiftelsen Kolibri.

Fra utdelingen av Culturaprisen 2004.

Endelig nettbank

I juni 2004 ble Culturas nettbank satt i drift, 2 år etter at de første bankkortene ble utstedt. Med både nettbank og kort på plass, er banken blitt mer konkurransedyktig i forhold til personkundernes behov for daglig bank. Det er også åpnet opp for å gi boliglån og kontokreditt til personer som ønsker å bruke Cultura som eneste bankforbindelse.

Pågangen av kunder som ønsket å ta i bruk nettbanken har vært stor, og allerede ved årsskiftet var mengden av giroblanketter redusert til omtrent det halve, det samme gjaldt antall kontoutskrifter som sendes ut på papir.

Nettbanken vil bli videreutviklet i 2005, med tanke på å dekke flere av bedriftenes behov.

Cultura har valgt ikke å knytte seg opp til en stor bankdatasentral, men isteden utvikle sitt eget banksystem i samarbeid med programvareleverandøren MetaTech A/S i Trondheim. Banken har de siste årene brukt mye ressurser på utvikling av systemer knyttet til betalingsformidling, for å kunne gi et fullverdig tjenestetilbud.

Culturas årsrapport for 2004 finnes på www.cultura.no.

Papirutgaven kan bestilles fra Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller e-post cultura@cultura.no.

Samarbeidende organisasjoner

I 2004 inngikk Cultura et samarbeid med Framtiden i våre hender om en FIVH-konto, som gjør at innskyttere kan støtte FIVH gjennom å spare i Cultura Bank. Fra tidligere har vi også kontosamarbeid med Redd Barna, WWF-Norge og Regnskogsfondet.

Bidrag til våre samarbeidspartnere

	Støttebeløp (kr)	Antall konti	Sum inntående pr. 31.12.04
Redd Barna	25 096	130	1 976 000
WWF-Norge	15 583	79	965 000
Regnskogsfondet	38 064	68	3 264 000
Framtiden i våre hender (FIVH)	280	7	74 000

De lave tallene for Framtiden i våre hender kommer av at dette er en ny kontoform, som ble opprettet høsten 2004.

Glimt fra hverdagen i Cultura Bank - 2004

Januar	63 nye brukskonti ble åpnet
Februar	Medarbeiderne i Cultura fikk en representant i bankens styre
Mars	Cultura ga lån til Oslo Sykkelcompagni
April	Cultura ga lån til Miljøstiftelsen Bellona
Mai	31 nye kunder åpnet konto
Juni	Culturas nettbank ble satt i drift
Juli	24 nye sparekonti ble åpnet
August	Gjennomsnittlig forvaltningskapital for måneden passerte for første gang 200 millioner
September	Culturaprisen 2004 ble tildelt Det Økologiske Hus på Rotvoll
Oktober	Fellesmøte med styre og medarbeidere om bankens videre utvikling
November	Emisjon av nye grunnfondsbevis – resultat 5 430 000
Desember	5 år siden første nummer av bladet Pengevirke kom ut

Cultura gavefond

– Gaver som del av et banksystem

Av Christine Bakke

I Cultura Banks tenkning er gaveelementer en integrert del av prosjektfinansiering. Grunntanken er at all utvikling trenger gavekapital.

Gavepenger har alltid vært og er fremdeles av essensiell betydning for samfunnets utvikling, selv om vi ikke alltid ser det, fordi mye av gavekapitalen i vårt samfunn distribueres gjennom det offentlige. Gavepenger kan bidra til å sette ut i livet nye ideer, som ikke ellers ville ha sett dagens lys. Gavepengene kan være eneste finansieringskilde, eller kombineres med sparing og lån.

Cultura gavefond ser det som spennende og utviklende for både giver og mottaker å jobbe mer bevisst med gaver inn i en bevisst samfunnsutvikling. For eksempel:

Cultura Jordfond

Cultura Jordfond er et under-fond under Cultura Gavefond. I jordfondet er gavene øremerket frikjøp av jord, og jordfondet admini-

Fokhol Gård på Stange.

streres av en egen arbeidsgruppe. Formålet med jordfondet er å samle inn fri kapital som skal benyttes for å sikre kontinuiteten i den biologisk-dynamiske og økologiske driftsformen ved å "kjøpe fri" jord, skog, beite og driftsbygninger fra tyngende gjeld. I første omgang har det vært Stiftelsen Fokhol Gård på Stange. Fokhol er en 965 dekar stor gård som Stiftelsen Fokhol Gård overtok fra Stange Kommune i 1989. Stiftelsen skal legge til rette for forsøks- og utviklingsarbeid, opplæring og annen pedagogisk virksomhet innenfor rammen økologisk jordbruk.

Når Fokhol-prosjektet er ved veis ende, vil nye gårder være aktuelle mottakere. Cultura Jordfond vil vurdere aktuelle prosjekter ut fra en helhetsvurdering av faktorer som historikk, fremtidige utviklingsmuligheter, eierform og sosial profil. Jordfondet vil fungere som et bindeledd mellom giver og mottaker og vil også markedsføre kampanjen.

Ideologi: Cultura Gavefond legger en tredelt tenkning til grunn i sitt samfunnsyn. I vedtektene heter det at "Stiftelsens formål er å fremme forståelsen av en større frihet innenfor kulturlivet, likhet innenfor rettslivet samt solidaritet og brorskap innenfor det økonomiske område.

Historie: Cultura Gavefond ble stiftet høsten 2002 som et komplementært instrument til banken og et nytt tilskudd i Cultura-familien. Mens banken primært konsentrerer seg om spare/lånepenger og bruks-penger, er gavefondets oppgave å forvalte og formidle gavepenger.

Kriterier for tildeling: Mottaker skal bidra til utvikling som gavner flere enn seg selv. Framtidsperspektivet er viktig

Hvordan tildeling skjer: Cultura Gavefond opererer med fire søknadsfrister i året; 15.februar, 15.mai, 15.august og 15.november
Hvem som forvalter fondet: Cultura Gavefond har et styre for tiden bestående av fire personer utpekt av Cultura Banks styre.

Cultura Gavefond, c/o Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass 0130 Oslo

Bidrag kan sendes til
Cultura Gavefond, konto nr. 1254.05.10723
Cultura Gavefond - Jordfondet, konto nr. 1254.20.21258

Mikrokredittens år 2005

FN har utpekt 2005 som mikrokredittens år. Mikrokreditt er lån til fattige, iderike mennesker som ikke får hjelp gjennom vanlig banksystem fordi de mangler sikkerhet eller stabil inntekt.

"Mikrokreditt er ikke veldedighet. Det er et virkemiddel som gir fattige tilgang på de samme rettigheter og tjenester som andre. Det er en anerkjennelse av at de fattige er løsningen og ikke problemet." - FNs generalsekretær Kofi Annan

Les mer på mikrokredittårets offisielle hjemmeside (engelsk): www.yearofmicrocredit.org

I Norge planlegger utviklingsnettverket Bistandstorget konkrete initiativer for å fremme året (www.bistandstorget.no).

Bæredygtig Verdenshandel

Merkur introducerer nu sammen med en række danske NGO'er en Konto for Bæredygtig Verdenshandel, som kan være med til at forbedre levevilkårene i udviklingslande.

Af Henrik Platz

I Merkur har vi i mange år haft et ønske om at kanalisere udlån til projekter i udviklingslande. Vi har derfor løbende haft kontakt med danske NGO'er for at drøfte muligheden for at udvikle en finansieringsform, der arbejder ud fra en hjælp-til-selvhelp-tankegang, og som kan underbygge NGO'ernes rådgivningsarbejde, når projekterne skal føres over i den kommercielle fase.

NGO'erne har nemlig ikke mulighed for at yde lån til projekterne, dels fordi de ikke selv har risikovillig kapital i deres medlemsforening, dels fordi projekterne ofte bygger på Danida-midler, som kun må bruges til det rådgivningsmæssige. Og dog er der udækkede finansierings-behov hos producenter, der står overfor at skulle udvikle eller udvide en eksport af fx trade produkter eller FSC regnskovstræ til det danske og skandinaviske marked.

Ikke kredit på normale vilkår

Merkur kan ikke på normale vilkår gå ind som finansiel partner i udviklingslande, selv om projekterne er velbeskrevne, veldokumenterede, budgetterne hænger sammen og afsætningen er på plads. Afstanden er for stor. Der er sjældent mulighed for sikkerhedsstillelse og hertil kommer valutarisiko, risiko for politisk ustabilitet etc. Derfor har vi nu udviklet et finansieringsinstrument, der fungerer som et lukket kredsløb med egen garantifond og en villighed fra indskyderne til at tage del i risikoen.

Ny kontoform

Under forarbejdet har vi udvekslet erfaringer gennem vort europæiske netværk – bl.a. Shared Interest i England og Triodos i Holland, der begge har mange års erfaring med kredit til projekter i udviklingslande. Projekter der er økonomisk bæredygtige og som har kørt uden væsentlige tab. På denne baggrund kan vi nu sammen med Caritas, Fair Trade Import, Kaffeklubben, Max Havelaar, Mellemløkeligt Samvirke og Nepenthes fremlægge resultaterne af et års udviklingsarbejde: Konto for Bæredygtig Verdenshandel – en konto hvor indskuddene danner grundlag for kreditter til projekter i udviklingslande. Kontoen anbefales endvidere af Mellemløkeligt Samvirke og WWF Verdensnaturfonden.

Perspektiver

Konto for Bæredygtig Verdenshandel er en mulighed for mennesker, der med et afgrænset beløb til rådighed, ønsker at fremme udviklingen i syd ud fra en hjælp-til-selvhelp-tankegang. Et indskud på kontoen forudsætter, at indskyder på forhånd har forholdt sig bevidst til risikoen for tab.

Omvendt er indskud på kontoen med til at sætte skub i nye projekter, som ellers ikke kan komme i gang på fair vilkår eller det kan være en hjælp til eksisterende projekter, som har behov for en større kreditramme for at kunne udvikle sig. Indskud på kontoen virker "igen og igen" (revolverende) i takt med at kreditterne bliver indfriet, og indskuddene derved kan udlånes til nye tiltag. Dermed er Konto for Bæredygtig Verdenshandel et væsentligt supplement til de gavebidrag, der doneres til udviklingslande i dag.

Henrik Platz. Uddannet cand.merc. fra Handelshøjskolen i Århus, desuden efteruddannelse som konsulent i udviklingsledelse fra Ankerhus Gruppen. Har arbejdet med økologiske og sociale projekter som projektleder og som projektudvikler på Landbrugets rådgivningscenter (Sektion for Økologi), i Horsens kommune og Økologiens Hus, Århus. Ansat i Merkur, Århus siden 1999.

Den første sending af gulvrise i regnskovstræ fra Holduras er allerede blevet solgt i COOP Danmarks butikker i efteråret 2004.

Foto: Jens Kanstrup

De første projekter

Gennem samarbejde mellem Merkur og danske NGO'er er der dannet et netværk, som giver adgang til potentielle kreditprojekter i udviklingslandene. Et eksempel er kooperativet COATLAHL i Honduras, der består af fattige skovhugger-bønder, hvor flere af familierne har en årsindkomst på mellem 150 – 250 dollars og dermed lever under FN's grænse for ekstrem fattigdom.

Kooperativet er med Nepenthes' hjælp blevet FSC-certificeret og har i efteråret 2004 til COOP Danmark leveret en sending gulvrister i regnskovstræ, designet af Tobias Jacobsen (barnebarn af Arne Jacobsen). Gulvristerne blev revet væk fra hylderne og COOP Danmark og COOP Sverige står nu med nye ordrer. Men kooperativet mangler kapital for at kunne fortsætte produktionen. Flere ordrer har af samme årsag måttet ligge stille i flere måneder.

Kooperativet har ingen væsentlige aktiver, der kan stå som sikkerhed for kredit i lokale banker. Hertil kommer at den normale rentesats i Honduras er på mellem 28 og 32 % årligt.

Den første sending gulvrister til COOP kom i stand gennem forskellige regeringsprogrammer, men disse ordninger er nu desværre under afvikling. Derfor er der brug for en mere langtidsholdbar løsning på finansieringsspørgsmålet for kooperativet COATLAHL i Honduras, hvis bønderne skal arbejde sig ud af fattigdommen.

Blandt skovhugger-bønder i Honduras ligger årslønnen mellem 150 – 200 dollars. Det er hvad FN betegner som ekstrem fattigdom.

Foto Nils Lund Pedersen

Elementerne i konto for Bæredygtig Verdenshandel

Danske NGO'ers lokalkendskab og behovet for en finansiel overbygning ved konkrete udviklingsprojekters kommercielle fase. NGO'er kan henviser projekter til Merkur for finansiering.

Danske indskyderes risikovillighed for et afgrænset beløb udgør en ny form for udviklingshjælp, der til forskel fra gavebidrag virker "igen og igen" (revolverende) og bygger på en hjælp-til-selvhelp-tankegang.

Garantifond og referencegruppe

Der oprettes en selvstændig garantifond, der bærer den første risiko for tab på kreditterne. Garantifonden opbygges gradvis til at udgøre minimum 5 % af låneporteføljen

Der oprettes en referencegruppe af Danske NGO'er og importører, der minimum en gang årligt mødes for at gøre status og komme med nye idéer til udviklingen af finansieringsordningen.

Pt. er følgende organisationer med i referencegruppen: Caritas, Fair Trade Import, Kaffeklubben, Max Havelaar, MS, Mellem-Amerika Komiteen, Nepenthes og WWF

Vilkår for låneprojekterne

Der ydes kredit på basis af konkrete ordrer på fødevarer eller håndværk til projekter i udviklingslande eller importører af produkter fra udviklingslande

For at opnå kredit i Merkur skal producenterne og importørerne være godkendte eller certificerede hos et af følgende organer: Fair Trade Association (IFAT)/Fair Trade Danmark, Fairtrade Labelling Organizations International (FLO)/Max Havelaar Danmark, FSC-certificering, Økologisk Certificering (IFOAM), Biodynamisk Certificering (Demeter). Betaling for de leverede produkter sker direkte til Merkur, der indfrier kreditten og sender restbeløbet til producenten.

Kredittager betaler pt. en rente til Merkur på 7-10 % p.a. Renten skal dække en indlånsrente på 2 %, administration på 4 % og en risiko-præmie på 1 – 4 % afhængig af landerisiko, producentens erfaring og finansielle situation. Der er et oprettelsesgebyr på 1,5 %, min kr. 1.000 for etablering af kreditten.

Vilkår for indskyderne

Indskuddet skal være på minimum kr. 1.000 og forrentes med p.t. 2 % p.a. Kontoen er baseret på indskyderes risikovillighed, da pengene står til sikkerhed for eventuelle tab på kreditter. Dog påtager indlåner sig ikke større risiko end indestående på kontoen. Indskuddet er bundet i 6 måneder. Herefter kan pengene til enhver tid opsiges til udbetaling med 6 måneders varsel. D.v.s., at indskud tidligst kan udbetales 12 måneder efter indsættelse på kontoen.

Opsparing på støttekonti bidrager igen i år til mange vigtige opgaver i organisationerne.

Opsparing hjælper Ngo'ernes

329.446,00 kr. Så mange penge har Merkur-kunder bidraget med i 2004 til arbejdet i Mellempfolkeligt Samvirke, Nepenthes, Organisationen for Vedvarende Energi, STS International Solidarity og WWF Verdensnaturfonden. Og det er en sum penge, der kan mærkes. De enkelte organisationer fortæller i det følgende om, de konkrete projekter, som pengene er med til at støtte.

NEPENTHES: Til naturskovens dag, papegøjer og tropiske gulvrister

De penge, der hvert år siden 2002 overføres til os fra kontosamarbejdet med Merkur, er en meget stor hjælp. Nepenthes har i over 20 år med engagement og viden præsenteret nye ideer, visioner og kampanjer i arbejdet for en bæredygtig udvikling i verdens skove.

Nepenthes har længe haft den danske naturskov på dagsorden og er derfor med i flere styregrupper omkring de kommende nationalparker, og siden 2003 har vi afholdt Naturskovens Dag, hvor danskere

inviteres med ud i den skov, der er rig på natur, og som endnu ikke ved lov er beskyttet i Danmark. I år afholdes turen d. 24 april.

2004 blev året, hvor de første tropiske, FSC-certificerede gulvrister fra Honduras nåede COOP-Danmarks butikker. Et visionært projekt som Nepenthes Projektstyrelse er ansvarlig for, og som støttes op af frivilliges indsats i Danmark gennem kortlægning af bl.a. kommuners brug af FSC-certificeret tropisk træ til havnebyggeri. En bæredygtig hugst i troperne er en af nøglerne til at sikre fremtidige levesteder også til dyr og planter. Dette er hovedtema i Nepenthes nye kampanje: ARA-kampagnen. Her kan danskere via Nepenthes medvirke til at redde en af verdens største og mest karakteristiske papegøjer: den grønne ara. Men bidragene medvirker også til at forbedre leveforholdene for fattige bønder i Indio Maíz regnskoven i Nicaragua.

Nepenthes vil gerne takke alle, der har oprettet en Nepenthes Naturkonto! Se vores nye flotte hjemmeside: www.nepenthes.dk

OVE: Organisationen for vedvarende energi

På Klimakontoen er der siden 2001 tilgået arbejdet med vedvarende energi ca. 10.000 USD. Pengene går til et solcelleprojekt på Apolima Island, Samoa i Stillehavet. Et projekt, som elselskabet på Samoa (EPC), regeringen og UNDP (United Nations Development Program) finansierer i fællesskab. OVE ser frem til at støtte et nyt energiprojekt lige så snart, der er indsamlet et passende beløb, svarende til ca. 10.000 USD, via Klimakontoen. Læs mere på www.orgve.dk

MELLEMFOLKELIGT SAMVIRKE: Støt udvikling og kulturprojekter!

Spar op på en MS-konto i Merkur og støt udvikling og kulturprojekter. Så enkelt er det.

En del af årets gavebidrag er gået til Soppexcca, en sammenslutning af små kaffebønder i Nicaragua. Soppexcca har været et effektivt organisatorisk redskab under kaffekrisen, der ellers har fået tusindvis af kaffeproducenter til at gå fra hus og hjem verden over. Soppexcca's strategi er at sætse på kvalitet og på at få adgang til fair trade-markedet. Begge dele er lykkedes og deres kvalitetskaffe sælges nu på verdensmarkedet. Støtten til Soppexcca blev givet i form af MS-prisen, der blev uddelt på Mellempfolkeligt Samvirkes repræsentantskabsmøde i april 2004.

Et andet eksempel er den flok danske fodboldspillere, der fik tilskud til at tage til Antiracistisk Verdensmesterskab i fodbold i den norditalienske by Emilia Romagna, hvor de kom sammen med over 100 hold fra det meste af verden. Fodboldsporten slås i mange lande med racistiske problemer og med initiativet her sættes fokus på fodboldens kvaliteter i mødet mellem mennesker fra forskellige kulturer, religioner, farve og køn.

Projektet 'Demokrati – også i slumbyen' fik støtte til at oplyse om betydningen af kommunale demokratiseringsprocesser for fattige beboere i slumbyen Milagres i Recife i nordøst Brasilien.

Og endelig blev der ydet støtte til dokumentarfilmen 'Return to the Sea', som skildrer tre forskellige unge indoneseres liv i tiden efter terrorangrebet på Bali. Joanna Din Mitchews 1 time lange dokumentarfilm viser, hvad terror gør ved ganske almindelige menneskers liv. Læs mere på www.ms.dk

RED BARNET: Hjælp til børn i Grønland

Red Barnet

I Grønlands hovedstad, Nuuk, driver børn på 6 år alene rundt i gaderne. De er ude trods nattefrost og mørke. Mange har ansvaret for mindre søskende og er tyngt af store problemer. Der er ingen voksne, som har overskud til at tage sig af dem, så børnene oplever sig selv helt alene. Der er stor risiko for at de bliver udsat for vold eller misbrug, og mange har det svært i skolen.

Selv mord er den hyppigste dødsårsag blandt unge mænd, og flere

Resultatet for de forskellige typer af støttekonti blev i 2004

	Støttebidrag	Antal konti 31.12.2004
WWF Verdensnaturfonden	139.425 kr.	673
Red Barnet	98.259 kr.	454
Organisationen for Vedvarende Energi	22.247 kr.	145
Mellemløbeligt Samvirke	25.220 kr.	93
STS International Solidarity	11.885 kr.	42
Nepenthes	32.810 kr.	100
I alt	329.846 kr	

lokkes ud i kriminalitet. Ofte har børnenes forældre oplevet det samme, dengang de var børn. De slås nu med følgerne.

Red Barnet kæmper for at sikre alle børn en barndom med tryk-
hed, leg og omsorg. Vi har gennem 50 år arbejdet for udsatte børn i
Grønland, hvor vi bl.a. har etableret en børnetelefon for børn med
personlige og sociale problemer. Sammen med vores protektor H.K.H.
Kronprins Frederik støtter vi et værested for børn i Qaanaaq i
Nordgrønland, og i 2004 donerede Kronprinsepæren penge fra Rock
'n' Royal koncerten til et værested i Nuuk. Værestedet i Nuuk åbner
i 2005, og her vil der altid være en voksen til at lytte og hjælpe, lige-
som der er plads til lektiehjælp, leg og hygge. Læs mere om Red
Barnets arbejde på www.redbarnet.dk

WWF: Til kamp mod illegal tømmerhugst og jagt på fredede dyr og planter

WWF har i 2003/04 haft fokus på at bekæmpe den ulovlige udnyttelse af naturens ressourcer. Der har været en meget aktiv indsats for at få EU til seriøst at bekæmpe den illegale tømmerhugst, som er et stort problem i mange u-lande og i Rusland.

Ulovlighederne er en stærk trussel mod vilde dyr og planter, der fanges eller indsamles til brug som souvenirs, kæledyr, naturmedicin m.m. I Sydøstasien har WWF Thailand i samarbejde med myndighederne været med til at sikre en mere effektiv indsats på dette område, og man er også nået ud med information til titusindvis af nordiske turister.

I Grønland er der sat fokus på den mangelfulde efterlevelse af en række internationale forpligtelser på natur- og miljøområdet. Dette har bidraget til en stærkere politisk og folkelig miljødebat i Grønland, ligesom der er sket fremskridt i miljølovgivningen.

Samtidig arbejder vi vedholdende med klimaforandringer, kemikalier og bæredygtigt fiskeri; med naturbevarelsesprojekter i bl.a. Afrika og Sydøstasien og med nationalparker i Danmark – især Ll. Vildmose og Læsø. Tak til alle WWF Naturkonto-indehavere! Læs mere på www.wwf.dk

STS INTERNATIONAL SOLIDARITY:

Stærkt engageret i Somalia

STS arbejder bl.a. med opbygning af et NGO-center i Somalia i det krigshærgede Mogadishu. STS i Somalia har 22 medlemsorganisationer bl.a. Sammenslutningen af kooperativer, som har mere end 200.000 medlemmer.

Vi støtter kampen mod omskæring og Aids i Somalia, bevarelsen af det økologiske landbrug, kampen for en ren natur og beskyttelsen af de tropiske skove, hvor en omfattende træfældning til fremstilling af trækul til eksport er i gang med at fremkalde klimaforandringer.

Vi medvirker til at hindre, at Somalia bliver udsat for globalisering, som vil betyde endnu flere skader på natur, landbrug og befolkning.

Gennem fredsbevægelsen støtter vi initiativer, som har reddet mange mennesker gennem mæglinger.

Læs mere på www.intersol.dk og www.stssomalia.com

ØkoPomorka

Av Toril Mentzoni
Foto av Kleo Delaveris

– økologisk landbruk, kvinner og entreprenørskap

Den gamle babusjka er siste innbygger på en av øyene i Kenozero.

Kvinnene i landsbyrådet i Kenozero sammen med norske gjester.

Det begynte i mars 2002, da vi sådde et frø i Moskva. Engasjerte mennesker, kompetente medspillere og økonomisk bistand ga oss den starten vi trengte. Landbruksdepartementet og Statens Landbruksforvaltning (SLF) ga frøet næring gjennom penger og oppmuntring til å komme i gang. Etter et vellykket pilotprosjekt så vi tydelig at vår idé hadde livets rett. Stiftelsen ØkoPomorka ble etablert i januar 2004. Vårt formål er å være en aktiv pådriver og viktig bidragsyter til å utvikle samfunnet i en økologisk retning både i Russland og Norge.

Landsbyen Tarasovo ved Kenozerosjøen.

Innkjøring av høy med gammel militærbil.

Et pilotprosjekt med kvinnebønder som drivkraft

Stiftelsen ØkoPomorka har gjennomført et utviklingsprosjekt for kvinner med fokus på økologi og entreprenørskap. Pilotprosjektets idé var å føre kvinnebønder fra Nordland og Arkhangelsk sammen og få dem til å jobbe sammen og lære av hverandre, samtidig som de skulle gjennomføre organisert kompetanseheving innenfor temaene kvinner, økologi og entreprenørskap.

Prosjektets videreføring: Kvinnebønder på egne ben i 2008

I perioden 2005–2008 vil vi gjennomføre en aktivitetsplan som involverer 1500 mennesker. Det er vårt mål å bidra med praktisk hjelp, slik at kvinnebøndene står på egne ben når aktivitetsplanen er gjennomført i 2008. Erfaringsdelingen og kompetanseutviklingen skal sikre at kvinnene blir selvdrevne.

Våre aktiviteter er praktisk rettet og handler om næringsutvikling for kvinnebøndene på den enkelte gård. Siden kvinnebøndene er motoren i lokalmiljøet legger vi opp til aktiviteter som skal bidra til at kvinnene deler erfaringer med andre kvinnebønder i lokalmiljøet.

Erfaringene vil danne utgangspunkt for spredningsverktøy som på sikt gjør at et betydelig antall bønder kan adoptere våre metoder fra prosjektet.

Et styre med hjertet pantsatt i Russland

Vi har et styre med bred økologisk kompetanse og styremedlemmene har vært involvert i piloten ØkoPomorka fra start. Alle har lagt en del av hjertet sitt i "pant" i Russland.

Den hellige ånds kirke i Glazovo-landsbyen.

Styremedlemmer i ØkoPomorka. Fra venstre: Torill Torgnes, Toril Mentzoni, Trygve Sund og Kleo Delaveris.

Styret består av:

- Kleo Delaveris, styremedlem, økobonde, leder Oikos Nord, Handnesøya.
- Torill Torgnes, kasserer, økobonde, Visthus.
- Trygve Sund, styremedlem, økobonde (Biologisk/Dynamisk), internasjonal kontakt og tillitsvalgt i Biologisk dynamisk forening, Stange
- Toril Mentzoni, leder, Oslo.

Nettverk knoppsyter samarbeid og gir resultater

I oppfølgingen har vi knyttet nettverk med det eksisterende økologiske miljøet i Norge. Biologisk Dynamisk forening, Debio, Oikos og Sogn Jord og Hagebruksskole har alle vært med oss på en økologisk konferanse i Arkhangelsk i fjor og fått omvisning på gårder og forskningsstasjoner i fylket. Svein Berglund og Cultura Bank har vært til uvurderlig hjelp under etablering av Stiftelsen, og vi har fått bekreftet at Cultura Bank bidrar med sitt helhetlige verdisyn i praksis. Våre finansieringskilder i tillegg til Utenriksdepartementet og SLF har vært Barentssekretariatet, Fylkesmannen i Nordland, Cultura Fond, Husebystiftelsen og Rudolf Steinerstiftelsen.

Vi i ØkoPomorka er stolte av det vi har fått til på kort tid. Og vi er stolte av våre kvinnebønder. Vi tror at kvinnebønderne kan bidra på en god måte i å utvikle samfunnet i en økologisk retning både i Russland og Norge.

De som ønsker å bidra til vårt arbeid med kvinnebønder i Nordland og Arkhangelsk er velkommen med å støtte vårt arbeid til ØkoPomorkas gavefond: 1254 20 23439.

ØkoPomorka • ЭкоПоморка
 økologisk landbruk - kvinner - entreprenørskap
 (МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБЩЕСТВЕННО-ПРЕДПРИЯТИЕ «ЭКОПОМОРКА»)

Toril Mentzoni har vært leder i Stiftelsen Økopomorka siden 2004. Hun eier og driver selskapet Mimes kompetanseutvikling og arbeider som prosjekt og prosessleder innenfor økologisk helhetstenkning på Nordkalotten og som prosessleder i utvikling av motivasjon og kreativitet i bedrifter.

Tidligere var det nesten 1000 kyr i landsbyen Vlasijino, nå er det bare noen og tjue igjen.

I landsbyen er mange hus uten innlagt vann, og de må hente vann fra felles brønn.

Mange av gårdene bruker arbeidshester, som får gå fritt i flokk.

Utsyn over Kenozerosjøen.

Aktuelle Bøger

Plan B
– for en klode i drift.
Af Lester R. Brown,
Hovedland 2005.
263 sider. 268 kr.
ISBN 87-7739-776-2

Forfatteren har som grundlægger af World Watch Institute arbejdet med globale problemstillinger siden midten af 70'erne og international landbrugspolitik helt tilbage fra midten af 60'erne. I Plan B gives en aktuell situationsrapport og en opsummering af de udfordringer vores civilisation står overfor. Anden del – den egentlige Plan B indeholder nye synsvinkler på de efterhånden velkendte problemer samt konkrete, realistiske anvisninger på hvad der kan gøres. Og for at rydde tvivlen af vejen er der også et afsnit om konsekvenserne ved Plan A – Business as usual. Det bliver mere og mere vanskeligt at finde undskyldninger for ikke at ændre kurs.

Verdens Tilstand 2005.
Ressourcepres og
Konfliktforebyggelse.
Mellemløst Samvirke,
180 sider. 198 kr. 198
ISBN 87-7907-259-3

Årbogen, der siden 1974 har givet et veldokumenteret overblik indenfor udvalgte områder af den globale miljømæssige situation. Tre forbundne temaer bliver fremhævet som væsentlige udfordringer i dag: Sikkerhedsspørgsmålet, hvis løsning forudsætter internationalt samarbejde og konfliktforebyggelse; løsningsmodeller for bekæmpelse af fattigdom og underudvikling samt konstruktive alternativer til det nuværende ressourcepres på det globale økosystem. Forordet er denne gang skrevet af Mihail S. Gorbatjov.

Tanken om menneskets ret. Religiøse, juridiske og filosofiske aspekter ved menneskerettighederne.
Forlaget Anis, København
2004. 127 s. 149 kr.

ISBN 87-7457-358-6

Med udgangspunkt i et seminar på Århus Universitet i 2001 om Menneskerettighedstænkning i kristen og islamisk tradition og i den nyere filosofiske diskussion foreligger nu i bear-

bejdet form hovedparten af de indlæg, der blev holdt på seminaret – suppleret med to juridiske bidrag. Bogen formidler nyttig og basal information om menneskerettighederne som ide og om forskellige indfaldsvinkler til problematikken.

Kali Yuga Odysseen,
En åndelig rejse.
Af Ross Jackson.
Forlaget Hovedgaden
2004. 278 sider.
198 kr.
ISBN87-988168-5-3

Forfatteren, der oprindelig er økonom og medvirkende til en række initiativer indenfor den økologiske bevægelse, tager læseren med på en personlig rejse rundt i verden og til åndeligt højtudviklede individer. I beretningen ligger der den indsigt og overbevisning, at menneskene i dag står overfor et skifte i bevidsthed og i verdensanskuelse og konklusionen er en opfordring til at indstille sig på en sådan kommende mental og social omvæltning.

Globale Penger.
Av Arne Jon Isachsen /
Geir Bjønnes Høidal.
Gyldendal Norsk
Forlag 2004. 200
sider. 279kr.
ISBN 82-05-32924-9

To norske økonomer har utgitt en bok som gir en innføring i hvordan dagens økonomer tenker. Sentrale temaer er inflasjon, valutakurser, renter og sammenhengen mellom disse. Boka gir en historisk innføring i hvordan økonomene har strevd med å opprettholde stabilitet i økonomien. Ulike problematiske situasjoner blir konsist belyst gjennom konkrete eksempler. Boka gir også innsikt i hvordan det er gått med euroen så langt. Spesielt interessant er kapittelet om de moderne pengevekslerne. Boka trekker i liten grad inn etiske perspektiver, og den har heller ingen visjoner om gode eller dårlige endringer i verdensøkonomien. Men den er rik på tall og formler. En bør ha en viss glede av regnestykker og tallbetraktninger for å få fullt utbytte av boka. Men selv om det er mange formler så er det også mange betenkninger om formlenes begrensninger. Forfatterne gjør jevnlig leseren

oppmerksom på økonomifagets iboende utilstrekkelighet.

Økonomi, Natur og Kultur. Av Stig Ingebrigtsen og Ove D. Jakobsen. Abstrakt Forlag 2004. 161 sider. 329 kr.
ISBN 82-7935-101-9

Skal vi løse problemer i familien eller på arbeidsplassen må vi snakke sammen. Det samme gjelder når det oppstår konflikter i større sammenhenger. I sin siste bok påpeker Stein Ingebrigtsen (professor) og Ove D. Jakobsen (førsteamanuensis) ved Handelshøyskolen i Bodø, at det trengs økt kommunikasjon både innen og mellom mennesker som er knyttet til de tre områdene økonomi, kultur og natur. Det er i dag en økende erkjennelse av at mange av de økonomiske, økologiske og kulturelle utfordringene samfunnet står overfor, ikke lar seg løse ved hjelp av etablerte økonomiske teorier og modeller. Det trengs ny tenkning og nye praktiske løsninger.

Kretsløpsøkonomi

De to forfatterne har tidligere arbeidet mye med kretsløpsøkonomi. For kildesortering nordmenn er dette ikke så fremmed. I stedet for at avisene bygger berg på søplehaugene og omdannes til drivhusgassen metan, kan papiret gjenvinnes og brukes på nytt. Spesielt drikkekartongene har stor gjenbruksverdi. Men i en tid med stigende søppelproblemer og hvor fremtidens generasjoner ber om at vi sparer på de ikke-fornybare ressursene, er det aktuelt med gjenbruk også på andre områder. I en kretsløpsøkonomi er det ikke sikkert at alle ledd vil kunne være økonomisk lønnsomme. I stedet for å la dette stoppe en mulig positiv utvikling, kan alle involverte parter komme sammen og bli enige om en løsning som totalt vil være økonomisk lønnsom både på kort og lang sikt.

Vi må ikke la oss blende av vekstromantikere som drømmer om at den økonomiske veksten kan fortsette i det uendelige. Så lenge veksten er basert på forbruk av naturressurser kan den ikke vare evig. Om vi ikke nå begynner å lete etter mer langvarige løsninger, kan vi få brått få oppleve både økologiske og økonomiske kriser.

Ikke bare konkurranse

På mange områder er organisasjonsstrukturene

blitt flater. Dette innebærer økt gjensidig tillit og hensyntagen til hverandre. Dette prinsippet må ikke bare gjelde innenfor en bedrift, men i samfunnet som helhet. Ingebrigtsen og Jakobsen påpeker at konkurranseøkonomi har fremmet en høy grad av effektivitet, men at dette ikke alltid vil være den beste metoden for å få til en fordeling av godene. Om både effektivitet og fordeling skal oppnås trengs det fundamentale endringer innenfor økonomisk teori og praksis.

Slike endringer må springe ut av en økt kulturell bevissthet. "Konkret betyr dette at mens økonomisk frihet blant annet innebærer at tilbydere kan velge mellom ulike konkurransemidler og etterspørerne kan velge mellom ulike produkttilbud, så vil kulturell frihet si at personen kan velge å følge andre lover enn de "økonomiske"." "Frihet innebærer med andre ord at vi er oss bevisst de kreftene som styrer vårt eget forbruksmønster. Vi må blant annet kjenne til hvilke konflikter som kan oppstå mellom kort-siktige produksjons- og forbruksønsker og langsiktige samfunnsinteresser og mellom lokale produksjons og forbruksmål og globale konsekvenser."

Etikkpyramiden

Boken påpeker at etikk er et område som får økt oppmerksomhet innen næringslivet. Men etikken kan i følge Carroll fremstilles som en pyramide. I det laveste sjiktet gjelder det å sikre en tilstrekkelig økonomisk inntjening. I neste sjikt finner vi de som følger samfunnets lover og regler. Over disse igjen finner vi dem som handler i overensstemmelse med aksepterte moralske verdier og normer og på toppen av pyramiden finner vi den gruppen som bidrar til å øke livskvaliteten i samfunnet. Når vi ser oss rundt, er det ikke påfallende mange innenfor norsk næringsliv som befinner seg på denne toppen.

I dag kreves det av stadig flere kulturinstitusjoner at de skal være økonomisk lønnsomme. Hensynet til inntjeningen begrenser den frie tenkningen. Dette vil slå tilbake på næringslivet i form av redusert iderikdom. Men det vil i enda større grad slå tilbake på samfunnet hvis vi ikke har et kulturliv som kan åpne øynene våre for de verdiene som er mer verd enn de som kan kjøpes for penger.

Nye kommunikasjonsarenaer

I boka "Økonomi, natur og kultur" belyser de to forfatterne samspillet mellom disse tre områdene på en rekke ulike måter. Med akademisk

grundighet referer de til andre med lignende synspunkter. Boka er gitt ut på Abstrakt forlag, og noen vil kanskje innvende at fremstillingsmåten til tider blir for abstrakt, men det forhindrer ikke at boka påpeker helt konkrete arbeidsformer som vil være vesentlige for en videreutvikling av samfunnet. I Agenda 21 ble myndighetene sterkt oppfordret til å gå i dialog med innbyggere, næringsliv og organisasjoner. Ideen var at nye tanker og løsninger ofte skapes i møtet mellom mennesker med ulik bakgrunn, ulike innfallsvinkler og ressurser. Dette kan utvilsomt gjelde også på svært mange andre områder. Men slike møter bli fruktbare, må en møtes i Karl Poppers ånd: "Jeg kan ta feil og du kan ha rett, og ved felles anstrengelse kan vi komme nærmere sannheten". Forfatterne vender gjennom hele boken tilbake til betydningen av å opprette nye kommunikasjonsarenaer. Indirekte utfordrer de leserne til selv å finne ut hvor og hvordan slike arenaer skal utformes i praksis. Av Arne Øgaard.

Et lille begejstret skrift om træer. Agenda Center Albertslund 2004. Pris 25 kr. ISBN 87-90276-10-8

Har vi ikke glemt at glædes over træerne? Forstår vi hvorfor asketræet i nordisk sammenheng opfattes som helligt? Kig engang på askens grene her ved vintertid. Hver eneste lille og stor gren peger i sin yderste spids opad mod himlen på trods af tyngdekraften. Vi har meget at takke træerne for. Det kan vi gøre ved at se dem, kende dem og glædes over dem. Med det lille skrift om træer fra Agenda Center Albertslund har man godt begyndt.

Christianias lære. Arkitektens Forlag 2005, 96 sider. Rigt illustreret. Indb. Format 23x31. Engelsk og dansk tekst. Pris 298 kr. ISBN 87 7407 321 4. www.arkfo.dk

Med den fejende flotte bog CHRISTIANIAS LÆRE, forsvarer Arkitektens Forlag Christianias ret til at fortsætte som samfundsforsøg, og med en totalt mislykket arkitektkonkurrence har den samlede arkitektstand protesteret mod at aflive Christiania som samfundsforsøg. Da politiet tog sig sammen til at fjerne narkomarkedet på

Christiania, dukkede et 33-årigt sundt samfundsforsøg frem af hashtågerne, og sammen med Tivoli er Christiania i dag Københavns største turistmagnet. Men sammen med narkoen forsvandt også myndighedernes undskyldning for at aflive Christiania som samfundsforsøg.

Hvad der ikke er lykkedes for samfundet uden for voldene, er ved at lykkes i samfundet inden for voldene. Ligeløn og fælleseje forbindes i talrige virksomheder med udstrakt frihed til at bo og leve som man vil i et frit fællesskab. Og i noget, der ligner den kærlige kultur, som samfundet har eksperimentert med, siden den franske revolution i 1789 tvang os til at tage parti for frihed eller fællesskab, liberalisme eller socialisme. At andelsbevægelsen hundrede år senere modbeviste læren fra Frankrig gennem andre hundrede år er desværre ved at gå i glemmebogen efter liberalismens totale sejr i 1989.

De nordiske andelssamfund blev til de nordiske velfærdssamfund, som vi nu er ved at aflive i den globale liberalismes navn. Men med 800.000 ude af dansk arbejdsmarked i dag er der udsigt til mange flere i fremtiden, og Christiania viser en uprøvet vej ud af dette mareridt ved at give sociale og tekniske/økonomiske iværksættere langt friere tøjler, end det øvrige samfund tillader. Man kan så forsvare det store samfund mod det lille ved at nedlægge Christiania. Men man kunne også lade Christiania leve og samtidig lave en lov om "friezoner" for samfundsforsøg. En snes er godt i gang i Danmark – og hvad med Norden?

Anmeldelse af Bent Windeløv, arkitekt m.a.a.

På vej mod bæredygtige byer. Dansk Center for Byøkologi 2004. 64 sider. ISBN 87-987599-7-3

En opfordring til politikere og beslutningstagere om at vælge bæredygtige løsninger, når de bruger deres magt til at træffe beslutninger for fremtiden. Opfordringen er underbygget med en række eksempler, hvor teknisk viden, samfundsmæssig indsigt og politisk mod netop har ført til løsninger som både bygherrer, brugere og "omgivelse" er tilfredse med. Samtidig udgår disse eksempler erfaringsmateriale i den videre udviklingsproces af byggeriet og samfundsplanlægningen.

Blandt Pengevirkes læsere er det bekendt, at der hvert år arrangeres et økonomisk forum (World Economic Forum) i Davos, Schweiz for udvalgte, indbudte gæster. Ligeledes at der flere år i træk har været afholdt et folkeligt alternativ hertil for frivillige og organisationer fra hele verden (World Social Forum) – senest i Porto Alegre, Brasilien (se side 3).

Til dette blad var redaktionen opsat på at afklare om der ikke også skulle være et åndeligt, spirituelt verdens-forum. Og det er der: The World Spirit Forum blev kort omtalt i *Das Goetheanum* 5/2004 (www.goetheanum.org) af Cornelius Pietzner fra ledelsen ved Goetheanum i Dornach. Vi bringer her referatet i dansk oversættelse.

The World Spirit forum 2005

Åbn dit hjerte – til fælles ansvarlighed

Af Cornelius Pietzner

For anden gang blev der i dagene 16. til 19. januar afholdt World Spirit Forum i Arosa, Schweiz. Cirka 300 personer fra hele verden deltog i mødet, der ifølge præsident og medgrundlægger af WSF, Sesto Giovanni Castagnoli har til hensigt at skabe "en objektiv platform", hvor åndelige, spirituelle og sociale anliggender forsøges integreret i den enkeltes arbejdsliv ud fra en "vision om bæredygtighed for jorden og universet".

Den slags emner dukker oftere og oftere op indenfor større netværk og på konferencer – og fra antroposofisk selskabs side delagtiggør man sig gerne i sådanne fora. På WSF var de fleste af deltagerne bekendte med Rudolf Steiner, antroposofi og heraf afledte virksomheder, fx Steinerskolerne.

Tiden er inde

Af den litteratur, der fandtes på konferencen, fremgik det, at "tiden er inde til at arbejde for en forenet, holistisk, bæredygtig og menneskelig (human) verden".

Deltageren på mødet oplevede sig forbundet med en sådan vision og var i forvejen engagerede i problemstillingen. Det er nærliggende at drage paralleller til de mennesker, som den amerikanske sociolog, Paul Ray har betegnet de kulturelt kreative (omtalt i *Pengevirke* 3/2001*).

Paul Ray mener ud fra sine omfattende sociologiske undersøgelser, at der i USA er 50 mio. mennesker, der passer på denne beskrivelse – og i Europa helt op til 80 mio. mennesker.

Civilsamfundet mere synligt

Selv om ét af kendetegnene for de kulturelt kreative er oplevelsen af at være alene med sin erkendelse – så er der et voksende antal af mere og mere effektive og synlige fora, hvor bevidste og engagerede mennesker samles. Disse mennesker udgør typisk initiativkraften i den såkaldte tredje sektor eller civilsamfundet, som bl.a. synliggør sig i det kraftigt stigende antal af NGO'er rundt om i verden. The World Spirit Forum er et sådant initiativ og tiden vil vise i hvilken retning denne organisation vil gå.

Et fælles sprog

Ligesom i andre tilfælde så ligger værdien af WSF ikke kun i de åbne diskussioner om spiritualitet – men nok så meget i de spontane og ofte vigtige personlige relationer, der kan etableres i sådanne forsamlinger. Den enes begejstring kan overdøve den andens måske mere præcise oplevelser og ånd lader sig ikke så let definere i andet end generelle vendinger. Derfor er et vigtigt aspekt ved WSF efterhånden at skabe et alment anerkendt sprog som omfatter ord, begreber og indre oplevelser, der modsvarer de udfordringer, som møder én i processerne omkring personlig forvandling og udvikling.

* *The Cultural Creatives of Paul H. Ray & Sherry Ruth Anderson, Harmony Books, New York, 2000*

Fælles for den gruppe af mennesker, som i Paul H. Ray betegner "de kulturelt kreative" er 4 karakteristiske udviklingstrin eller processer, disse mennesker har gennemlevet:

1. trin: at man har gjort op med de normer og værdier man er født ind i. Har forladt de velkendte trygge omgivelser (den gamle kultur) og er rejst ud i det ukendte (og ikke nødvendigvis en rejse i det fysiske).
2. trin: selve rejsen ud i det ukendte – enten af hjertets vej eller hovedets vej.
3. trin: mødet med kritikerne.
4. trin: at forvandle værdierne til livsstil.

Praktikant på økologisk gård i Norge?

APØG ordningen formidler praktikantopphold for ungdom fra mange land som ønsker å arbeide på økologiske gårder i Norge. Norske ungdommer kan selvsagt også søke. Ordningen er et samarbeid mellom OIKOS og Biologisk-dynamisk forening.

Kontakt Biologisk-dynamisk forening, telefon +47 62 53 36 16 eller biodynfo@frisurf.no for nærmere informasjon.

Økologisk kefir

Fra 2. februar er all kefirproduksjon i Norge økologisk. Det har vært et problem at mye av den økologisk produserte melken ikke ble solgt som øko-melk, men nå øker utnyttelsen av den økologiske melken fra 25% til 50%.

Påskekonferanse i Det Økologiske Hus

"Jordens fremtid – vårt ansvar" – menneske, jordbrug og ernæring. Det var titlen på den konferanse, der netop har fundet sted i "Det økologiske Hus" i Trondheim. Arrangementet fandt sted fra den 19. til 21. marts med bidrag fra bl.a. Jens Otto Andersen (DK), Ulrike von Schoultz (Se), Trond Skaftnesmo (No) og Sven-Åke Lorentsson (No). Der blev arbejdet med følgende temaer: Hvilken slags jordbrug vil være levedygtigt og moralsk forsvarlig i fremtidens Norge? Mennesket og maden; GenModificerede

Organismer – fremtidens velsignelse eller mæredigt; Er markeds kræfter demokratiske?

Flaget hejst på Folkecenteret!

Med en fornyet bevilling kan Folkecenteret videreføre tyve års indsats indenfor energibesparelse, vedvarende energi og integrerede energiløsninger som vejen frem til fremtidens bæredygtige samfund. Bevillingen kommer fra ELFOR's nye energisparepulje. Herfra modtager Folkecenteret 4,5 millioner kroner i 2005 og 2,5 millioner i hvert af årene frem til 2008.

Læs mere på www.folkecenter.net og www.folkecenter.dk

Freds- og miljøaktivister dræbt i Brasilien

Indenfor de seneste uger er to mennesker blev myrdet som følge af deres årlange kamp for fattige, jordløse bønders rettigheder og imod private firmaers ulovlige rovdrift på regnskoven. Den ene var en 74 årig amerikansk nonne, der blev skudt den 12. februar. *Dagbladet Information*, 23. feb. 2005.

Vi må lære hvis Jorden skal bære

Dansk åbningskonference for FN-tiåret (2005-2014) om Uddannelse for Bæredygtig Udvikling Ideen om Uddannelse for Bæredygtig Udvikling blev formuleret i 1992 på FNs Konference for Miljø og Udvikling i Rio de Janeiro. Her blev det understreget, at uddannelse er afgørende i bestræbelserne for at fremme bæredygtig udvikling og for at forbedre folks evne til at

imødegå miljø- og udviklingsproblemer. På Verdenstopmødet i Johannesburg i 2002 blev der fremsat et forslag om et tiår for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling. Forslaget blev vedtaget på FNs generalforsamling i december 2002 - og perioden 2005-2014 blev udråbt til at være FN-tiåret for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling. UNESCO blev udpeget til at stå i spidsen for arbejdet. Konferencen fandt sted på Christiansborg den 10. marts og i Vartov den 11. marts 2005. For arrangementet stod Øko-net - Oplysning om Bæredygtig Udvikling.

Læs mere på www.eco-net.dk - www.eco-info.dk - www.ubu10.dk/kampagne

Skal kæledyr aflives af hensyn til industrilandbrug?

Skal naboens undulat, almindelige familiers håndtammede racehøns eller ponyheste, selvfor-synerens trofaste malkeged eller hobbyland-mandens 5 får nedslagtes og destrueres selvom de er sunde og raske, bare fordi de er uheldige at bo i nærheden af et industrilandbrug, der har sygdomme i udbrud? De nuværende EU-regler giver lokale myndigheder ret til at aflive og destruere alle tamme dyr inden for en 3-10 km. zone omkring et udbrud af smitsomme sygdomme hos industridyr selvom kæledyrene ikke er smittede. Et hollandsk initiativ vil samle europæiske græsrodder for på EU-plan at stoppe den urimelige fremfærd mod dyrene og deres ejere. Danmarks Center for Biodiversitet bakker op om det hollandske initiativ. Se www.biodiverse.dk

Alternativ til sentralbanksjef-tale

– ut fra økologiske perspektiver

Pengevirke var på plass da daglig leder i Framtiden i våre hender, Arild Hermstad, den 16. februar holdt en alternativ årstale med økologiske perspektiver. Talen ble fremført dagen før sentralbanksjefen holdt sin tale, og var en gjennomgang av sentrale utviklingstrekk innenfor forbruk, priser, utenrikshandelen, investeringer og næringsliv.

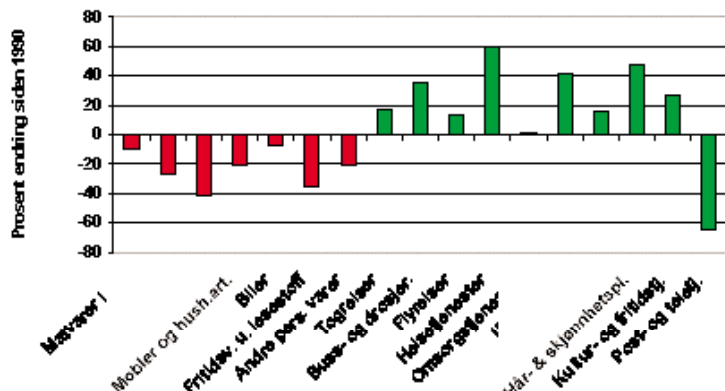
Hele talen fortjener å bli lest, selv om innholdet er langt fra oppløftende. Blant konklusjonene er at investeringene i de minst bærekraftige sektorene øker, og vi produserer stadig mer av alt det verden bør bruke mindre av.

Talen ligger i sin helhet på nettsiden til Framtiden i våre hender, www.fivh.no.

Utvikling i realpriserne på varer (røde) og tjenester (grønne), 1990-2004

En av tabellene som ble presentert i den alternative årstalen

Det vi fra miljøsynspunkt gjerne kunne forbruke mer av, blir dyrere og dyrere, mens det meste av det vi burde forbruke mindre av, blir billigere og billigere.

Ny kunstner i Merkur, Århus

I Merkurs lokaler i Århus udstiller kunstneren Solvejg Østergaard billeder, dekorationer og skulpturer under temaet: Ånden - Troen - Sangen - Ordet og Naturen. Solvejg Østergaard udtrykker sig gennem blomsterkunst/skulpturel blomsterbinding og oliemaleri.

Udstillingen kan ses alle hverdage 10-15 (torsdag 10-17) i Merkurs

lokaler, Sct. Clements Torv 17, 8100 Århus frem til 6. juni 2005.

Solvejg Østergaard, Søndergade 80
8740 Brædstrup - tlf. 75 75 25 40

Hvem skal få Culturaprisen 2005?

Culturaprisen, som er på kr 10 000, skal i år deles ut for fjerde gang. Prisen skal gå til en gruppe eller bedrift som har fremhevet seg på det økologiske og/eller sosiale området – mer om kriteriene for prisen finner du på www.cultura.no.

Tidligere prisvinnere: Utviklingsfondet, Stiftelsen Kolibri og Det Økologiske Hus i Trondheim.

Prisen utdeles av Cultura Bank. Alle som vil kan sende inn forslag til kandidater til Culturaprisen før 1. mai. Forslagene adresseres til:

Svein Berglund, Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo.

*Ingen er så fattig at han ikke kan hjelpe.
Ingen er så rik at han ikke trenger hjelp.*

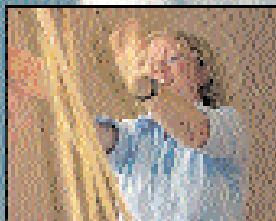
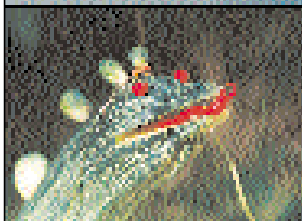
– Finsk ordtak

Marjatta Seminarium

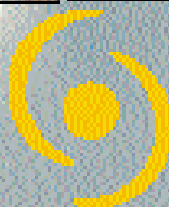
Et nordisk uddannelsescentrum i Danmark

Kurser og uddannelser

- Sorg og krise – erfaringer fra psykoterapi
- Kan man vaccinere sig mod udbændthed?
- Den vanskelige samtale
- Fra ord til handling
- Kunsten at fortælle
- Drama og skuespil kunst
- Billedet som symbol

Bestil kunstudvalget og brochuren

Marjatta

S E M I N A R I U M
www.marjattaseminarium.dk

Godkendt pædagoguddannelse

Godkendt uddannelse i specialpædagogik

Strandvej 15, DK- 4733 Tappernøje, Telefon +45 5596 5119, Fax +45 5596 5619, Mail: sp-samm@marjatta@stam.dk

INTERNATIONALT SYMPOSIUM I

Storytelling som Lægekunst

11. - 17. JULI 2005,
JÄRNA, SVERIGE

Det talte ord har i de senere år fået en renaissance som middel til helbredelse både i terapeutiske situationer og ved fysiske og psykiske sygdomme – men også som hjælp i livskriser, i sorggrupper, i fængsler og som metode til personlig udvikling. Interessen har været særlig stor i USA, England og Norden. På initiativ fra Nancy Mellon, fortæller og psykoterapeut fra USA og Inger Lise Oelrich, fortæller og regissør fra Sverige afholdes der i sommeren 2005 et første internationalt møde i Sverige. 17 pionerer indenfor emnet fra 10 forskellige lande vil afholde workshops og deltage i fællesmøder i løbet af arrangementet, der foregår i Kulturhuset i Järna.

Yderligere oplysninger hos
info@kulturforum.se
www.healingstory.org
www.kulturforum.org

Vil du være
STEINER PÆDAGOG???

... så tag den 3-årige, SU-berettigede uddannelse på et åndsvidenskabeligt grundlag:

- Menneskekundskab
- Personlig udvikling
- Kunstneriske, kreative fag

Ring eller skriv efter brochure.

INTRODUKTION

til uddannelsen
tirsdag d. 3. maj kl. 19
på **Rudolf Steiner
Børnehavn Seminarier**
Johannevej 20, 2920 Charlottenlund
Tlf.: 3963-2137 · www.steinerseminar.dk

Eurytmiuddannelse Århus
WWW.EURYTMI.DK 4 ÅRIG OG SU GODKENDT

OPTAGER NYE ELEVER APRIL 2005

MULIGHED FOR 1 ÅRIGT FORLØB
8 UGERS FORLØB
WEEKEND KURSUS
22/23 JAN

HENV. 86 27 55 03 EL. UDDANNELSE@EURYTMI.DK

EURYTMI ER EN BEVÆGELSESMUNST DEN TAGER SIT UDGANGSPUNKT I SPROGETS OG MUSIKKENS INDRE BEVÆGELSE. UDDANNELSEN TAGER SIGTE PÅ AT ØKNE DEN INDRE BEVÆGELIGHED I MÆNNEKET OG GØNE KNOPPEN TIL INSTRUMENT FOR ET SYNGENDE OG TALENDE UPTRYK.

Pædagoguddannelsen på Steinerseminariet
3 år, kompetencegivende, SU-godkendt
Studiestart August / Brochure tilsendes

Rudolf Steiner Pædagogseminariet i Århus
Rosenvangsalldé 251, 8270 Højbjerg. Tlf. 86 13 71 55
www.steiner-seminar.dk / seminar@post.tele.dk

 Johannes Skolen
De helsepædagogiske klasser

Medarbejder søges

Johannes Skolen, Rudolf Steiner Skolen i Vejle, søger til tilbuddet for udviklingshæmmede elever en medarbejder, der kan varetage både undervisningsmæssige og pædagogiske opgaver.

Stillingen er på min. 33 timer, og den er til besættelse pr. 1. august 2005.

Ansøgning skal være fremme senest 21. april 2005 hos:

Johannes Skolen
Rudolf Steiner Skolen i Vejle
Att. De Helsepædagogiske Klasser
Sukkertoppen 4, 7100 Vejle

Detaljeret stillingsbeskrivelse rekvireres på: kontoret@johannes-skolen.dk -
Telefon +45 75830320

www.johannes-skolen.dk

LevGodt KONFERENCE

Den første LevGodt konference blev afholdt i oktober 2001 og handlede om at skabe levetællesskaber, hvor udviklingshæmmede kan bo og arbejde sammen med såkaldt normale. Initiativet til denne konference om landsby- og levetællesskaber, der søger at inkludere udviklingshæmmede eller andre svage grupper, kommer fra Hertha Levetællesskab. Her har man kontakt med 8-10 andre initiativer, der også arbejder med ideen om den omvendte integration af udviklingshæmmede i forbindelse med deres nuværende eller fremtidige levested.

Konferencen arrangeres af Århus Amt og Landsforeningen for ØkoSamfund på Lyngåskolen, Skejby nord for Århus den 21. maj 2005 kl. 9.00-15.00

Se udførligt program på
www.aaa.dk/levgodt

SYNG MED SJÆLEN

I København og Skanderborg

*Har du lyst til at syng,
men tør ikke give los?
Eller bliver du træt i stemmen,
når du taler?*

Harmoniserende sang-, tale- og stemmeøvelser, inspireret af Werbecks impuls samt kanons og Taizesange, befrier og udvikler din stemme, frigør bundet energi, og giver mod og glæde.

SANGKURSER 2005

København: 1.-3. april, 27.-29.maj, 23.-25. sept., 18.-20. nov. På Frederiksberg. Pris: 900 kr.

Skanderborg: Fred. 3. juni kl. 17.00 - sønd. 5. juni. kl.16.00. Sted: Audonicon, Grønnedalsvej 14, Skanderb. Tlf. 86 52 47 55

Kursuspris: 1100 kr. incl. Billet til koncert m. Soinninkajo. Soloundervisning; sang, tale og stemmeforlæsning.

Inge Brink Hansen, Sanger, sang- og talelærer. 20 års erfaring. Cand. mag. i musik og logopædi. Tlf.: 44 92 25 70, E-mail: inge.brink@get2net.dk

LYT MED SJÆLEN

KONCERT I SKANDERBORG

Lørdag den 4. juni kl. 20.00

Det enestående finsk/internationale vokalsemble **Soinninkajo**.

Giver koncert i Audonicons pragtfulde sal. Ensemblet arbejder efter Valborg Werbeck-Svårdstrøms sangskoling die Schule der Stimmhüllung, og er kendt for sine stemningsfulde koncerter i Europa og USA.

Eneste koncert i Danmark.
Korleder Christiaan Boele.

Pris: 90 kr.

Sted: Audonicon, Grønnedalsvej 14, Skanderborg

Billetreservation:

Audonicon Tlf. 86 52 47 55.
Inf.: Inge Brink Hansen 44 92 25 70
/ inge.brink@get2net.dk

Fredsfestival på Rotvoll

16. til 21. maj 2005

På Rotvoll Gård i Trondheim har folkene omkring Steinerskolen, Det økologiske hus og Kristoffertunet ønsket at skabe en fredspark omkring en Fredsstøtte, der opstilles i urtehaven med teksten "May peace prevail on earth" indgraveret på norsk, samisk, russisk, tysk, engelsk og arabisk.

I forbindelse med indvielsen af fredsparken inviteres andre skoler, fællesskaber, institutioner og organisationer til at bidrage til arrangementet med udstillinger og/eller kunstneriske indlæg. Betingelsen for at deltage er, at man aktivt har arbejdet med fredsproblematikken. "Fred angår oss alle og vi har mye å lære av hverandre. For å skape fred må man starte med barna. Ved å lage et fredsarrangement der skoleelever og mennesker med spesielle behov står i sentrum håper vi å kunne gi et bidrag til at verden bliver bedre", hedder det i den udsendte invitation fra Rotvoll Gård.

Yderligere oplysninger hos corona@rotvoll.no , "Det økologiske Hus", Rotvoll alle 1 - 7053 Ranheim. Telefon 0047 73847600

Miljøriktig Investering med Visjon

Howdan kan jeg bidra til å bedre miljøet, skape økonomisk trygghet for meg og min familie, skaffe trygge arbeidsplasser og være etisk bevisst?

"Vel, du vil gjennom en investering, fra og med NOK 20.000, kunne oppnå alt dette samtidig som dine sparepenger vokser i takt med naturen. Ja, det er riktig. De vokser faktisk bokstavelig talt når man investerer i plantasjebedrevet FSC-sertifisert teak"

Som investor hos oss vil du nyte godt av avkastningen økonomisk så vel som etisk, du vil være indirekte med på å bevare regnskogene slik at også våre etterkommere får oppleve det enorme mangfoldet av dyr og planter som lever der. Du vil direkte med din investering også produsere ren oksygen som ved en investering på 1 hektar nøytraliserer CO₂ forurenningen til en familie på 4¹.

- ✓ Høy Forrentning med 4 Utbetalinger over 20 år
- ✓ Miljøbesparende med Etiske Prinsipper
- ✓ Trygghet uten Aksje- og Fondsrisiko
- ✓ FSC-sertifisert og Støttet av Miljøvernorganisasjoner

Teakwood Norway AS har siden 1990 drevet ned FSC-sertifisert teaktræanlegg på Costa Rica. Vi utfører nå i år det sjette anlegget og har på øst 1.400 hektar plantet teak

Bestill gratis brosjyre for mer informasjon

www.teak.no

- ✓ Interimutbytte over 20 år
- ✓ Høy Avkastning + 5% + Utbetalt. Direkte på Konto
- ✓ Frisk Forsvarlig
- ✓ Fritt Overførbart

Navn
Adresse
Post adresse
Hj. dagbl. Mobil

Sendes til: Teakwood Norway AS | Fogstadveien 27 B | 0355 OSLO | Faks nr.: 22598210 | Email: info@teak.no
Tlf. 22598030 - 22598031 | 47 Fromstrand Norway

Klasselærer til 1. klasse, august 2005

Marjatta Skolehjem søger pr. august 2005 en klasselærer til den kommende 1. klasse.

I klassen er der 5-7 herlige elever i alderen 6-8 år. Børnene er udviklingshæmmede af forskellige årsager, f.eks. Downs Syndrom, autisme, tidlig frustration, hjerneskade, små syndromgrupper m.m.

Stillingen er på 30 timer med mulighed for senere at øge timetallet.

Løn efter gældende overenskomst i henhold til Ny Løn.

Du er velkommen til at kontakte os for yderligere oplysninger på tlf. 5596-5119, Gertie Sparholt.

Send din skriftlige ansøgning og CV senest 1. april 2005 til Marjatta Skolehjem, Strandvejen 15, 4733 Tappernøje, Att. Gertie Sparholt, og mærk kuverten "klasselærer".

Samtaler vil finde sted i uge 14 og 15.

Se hele stillings-annoncen på www.marjatta.dk

Das GOETHEANUM Wochenschrift für Anthroposophie

Psst – lesen Sie deutsch?

Dann sollten Sie uns kennenlernen:

Als Wochenzeitung sind wir unverwechselbar dicht am aktuellen Zeitgeschehen.

Als Qualitätszeitung legen wir Wert auf redaktionelle Neutralität und ein breites Meinungsspektrum.

Lebendige Anthroposophie am Puls der Zeit

Bis bald?

Ich bestelle die Wochenschrift *Das Goethesnum*:

- alle Kostenlos + Probeabonnement für ungefähr sechs Wochen. Das Probeabo verlängert sich automatisch in ein kostenpflichtiges Jahresabo, sofern es nicht vor Ablauf der Probezeit gekündigt wird.
- alle Jahresabonnemente sfr. 115,- (ca. Euro 79,-) 50% Ermäßigung bei ganzjähriger Berufsbildung. Bitte Studienbescheinigung beifügen. Für Mitglieder der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft inklusive Nachrichtenblatt. Bitte Mitgliedsnummer angeben:

Name: _____

Straße: _____

PLZ/Ort: _____

Datum/Unterschrift: _____

Wochenschrift *Das Goethesnum*, Postfach, CH-4143 Dornach 1, Tel. +41 (0)61 706 44 67, Fax: 061 706 44 65, abo@goethesnum.ch

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskapning på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskapning kan innar-

beides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egenytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land herunder også de nordiske land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 200 mio. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Næsten 9.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlåns politik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øyeblikket en balance på over 640 mio. kr. Af det samlede udlån på 350 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnige projekter ca. 75%. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 36 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vejgaard Møllevvej 3 · Postboks 2039 · DK-9100 Aalborg Tlf. +45 98 10 18 35 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

Afsender:
Merkur
Vejgaard Møllevej 3
Postboks 2039
DK-9100 Aalborg

Magasinpost

VÆR FAIR MENS DU SPARER OP

Foto: Alan Szendler, Getty

VÆR FAIR - MENS DU SPARER OP

Danske NGO'er, der rådgiver bæredygtige projekter i syd, har sammen med Merkur udviklet en konto for Bæredygtig Verdenshandel. Her arbejder dine penge for bæredygtig handel med fattige producenter i syd, mens du sparer op. Kreditterne gives til bæredygtige producenter, hvis varer efterspørges til eksport, men som mangler kapital på fair vilkår* til produktion og afsætning.

Kontoen giver dig p.t. 2 % i rente p.a. Samtidig er kontoen baseret på, at du er villig til at tage en risiko, da dine penge på kontoen står til sikkerhed for eventuelle tab på kreditter i syd. Læs mere om betingelser, og om hvordan du hjælper på www.merkurbank.dk

FÅ EN KONTØ FOR BÆREDYGTIG VERDENSHANDEL

Ring til Merkur, hvis du vil oprette en konto eller ønsker mere information. På Merkurs hjemmeside kan du også bestille en konto direkte.

* Det vil sige til lave renter og administrationsomkostninger, se www.merkurbank.dk

Samarbejdspartnere:

Aalborg: 98 10 18 35

København: 70 27 27 06

Odense: 66 11 27 06

Århus: 87 30 97 60